

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

ORIENTAČNÍ BĚH NA OKRESE KOLÍN

Diplomová práce

(bakalářská)

Autor: Eva Šilerová

Obor: Rekreatologie – management volného času a rekreace

Vedoucí práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Olomouc 2014

Jméno a příjmení autora: Eva Šilerová

Název diplomové práce: Orientační běh na okrese Kolín

Pracoviště: Katedra Rekreologie FTK UP Olomouc

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Rudolf Rozsypal

Rok obhajoby diplomové práce: 2014

Abstrakt:

Bakalářská práce se teoreticky zabývá orientačním během jako takovým, jeho náležitostmi a specifiky. Blíže se pak soustředí na okres Kolín a potenciální možnost znovuoobnovení klubu orientačního běhu v této lokalitě.

Klíčová slova: orientační sporty, orientační běh, okres Kolín, sportovní klub

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovnických služeb.

Author's first name and surname: Eva Šilerová

Title of the master thesis: Orienteering in the district of Kolín

Department: Department of Rekreology

Supervisor: Mgr. Rudolf Rozsypal

The year of presentation: 2014

Abstract:

The bachelor dissertation is concerned with orienteering in itself, its requirements and specifics. It focuses on the district of Kolín more closely, including a potential possibility to renovate an orienteering club in this locality whereas this essay results from observations acquired by the participation in several actions connected with the orienteering in a given region.

Keywords: orientation sports, orienteering, the district Kolín, sport club

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením
Mgr. Rudolfa Rozsypala, uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a řídila se
zásadami vědecké etiky.

v Olomouci 23. dubna 2014

.....

Poděkování:

Děkuji Mgr. Rudolfu Rozsypalovi za odborné vedení této bakalářské práce.

Obsah

1 ÚVOD	7
2 PŘEHLED POZNATKŮ	8
2.1 Zdravý životní styl	8
2.2 Charakteristika orientačních sportů v přírodě	9
2.3 Charakteristika orientačního běhu	10
2.3.1 Základní pojmy	11
2.3.2 Druhy orientačního běhu	17
2.3.3 Závodní kategorie	19
2.4 Historie orientačního běhu	19
2.4.1 Historie orientačního běhu ve světě	20
2.4.2 Historie orientačního běhu v Čechách	20
2.4.3 Historie orientačního běhu v okrese Kolín	21
2.5 Region Kolín	24
2.5.1 Sportovní a volnočasové vyžití na Kolínsku	24
2.5.1.1 Sportovní kluby v Kolíně	25
2.6 Právní aspekty pro provozování oddílu	25
2.6.1 Nezisková organizace	26
2.6.2 Spolek	26
2.6.3 Financování neziskových organizací a sportovních klubů	27
2.6.3.1 Financování orientačního běhu na Kolínsku	28
3 CÍLE	30
3.1.1 Hlavní cíle	30
3.1.2 Dílčí cíle	30
4 METODIKA	31
4.1 Uplatněné postupy	31
4.1.1 Terénní šetření	32
4.1.2 Propagace orientačního běhu v obci Býchory	35
4.1.3 Organizace a pořádání vlastních akcí souvisejících s orientačním během	35
5 VÝSLEDKY	39
5.1 Výsledky získané prostřednictvím dotazníků	39
5.2 Výsledky terénního šetření	45
6 DISKUZE	47
7 ZÁVĚR	49
8 REFERENČNÍ SEZNAM	51
9 PŘÍLOHY	54

1 ÚVOD

Pro obyčejného člověka je někdy složité se v dnešní době plné paradoxů zorientovat, a to i co se týče způsobu trávení volného času.

Na jedné straně rychle přibývá nebezpečně obézních dětí a teenagerů, na druhé straně se již u malých holčiček často řeší problémy s příjmem potravy plynoucí z dobrovolně držených drastických diet, které by měly vést k dosažení soudobého ideálu „vychrtlé“ krásy. Zatímco rodiče a učitelé si stěžují na fakt, že děti tráví většinu volného času u počítačů a televizí, možnosti jak volný čas aktivně a plnohodnotně využít se stále rozšiřují. Jak tedy vybrat sobě, svým dětem, popř. rodičům vhodnou volnočasovou aktivitu?

Orientační běh, na který se tento text zaměřuje a mimo jiné si klade za cíl ho představit a více přiblížit široké veřejnosti, může být jednou z mnoha variant zdraví prospěšného trávení volného času pro celou rodinu.

Jako bývalá závodní běžkyně a v současnosti též matka dvouletého syna jsem za předmět zkoumání této práce zvolila aktuální situaci v okrese Kolín, kde dříve býval klub orientačního běhu a kde mi jeho existence nyní schází. Metody v této práci využití by měly přispět ke zjištění míry informovanosti o tomto druhu sportu mezi kolínskou veřejností a v neposlední řadě též míry zájmu o orientační běh a jeho pořádání ve jmenovaném okrese.

Jedním z dílčích cílů práce pak je znovu upozornit na to, že orientační běh není jen sport, ale i zábava vhodná pro všechny věkové kategorie. Je to forma činnosti, při níž se pohybujeme přírodou, poznáváme nové prostředí, nová místa i nové lidi. Každý závod je přitom jedinečným dobrodružstvím. Aby byl orientační běh ještě přitažlivější, dá se zpestřit například posunutím doby konání do nočních hodin, nebo ho lze pořádat v městských parcích či v zoologické zahradě. Orientační běh pomáhá rozvíjet prostorovou představivost a schopnost samostatně a rychle se rozhodovat.

Tato práce by měla kromě stručného shrnutí teoretických poznatků především dospět ke stanovení jasných kritérií, která by musela být na Kolínsku splněna, aby byly nastoleny přijatelné podmínky pro znovuzaložení klubu orientačního běhu.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Zdravý životní styl

Zdraví představuje hlavní hodnotu lidského života. Definice zdraví je ovšem velice obsáhlá a každý si pod tímto pojmem může představit něco trochu jiného. Některá pojetí byla zúžena pouze na zdraví fyzické, jiná zase zdraví chápou jako spojení složky fyzické, psychické i sociální. To, že člověk necítí nemoc nebo slabost ještě neznamená, že je zdravý.

Dle Čevely a kol. (2009) znamená zdraví tělesnou a psychosociální integritu, nenarušenost životních funkcí a společenských rolí a adaptabilitu ve smyslu fyziologické a sociologické homeostázy.

Zdraví člověku nezajistí pouze zdravotnické organizace a služby. Chránit a udržovat si ho by měl každý jedinec sám. Důležitou roli tu hraje prevence. V druhé řadě také diagnostika, terapie, rehabilitace atd. Nejedná se každopádně o záležitost výlučně medicínskou. Zdraví lidí ovlivňují různé faktory, přičemž jedním z těchto determinantů je životní styl, který může výsledný stav ovlivnit až z 50 % (z 20 % se na našem zdraví podílí též životní prostředí, z dalších 20 % genetický základ a pouze 10 % je ovlivněno zdravotnickou péčí). (Čevela a kol., 2009)

Společnost se může starat o životní prostředí, stejně jako se může zasloužit o zlepšení životní úrovně. Může vytvářet příležitosti pro sportovní aktivity i podporovat vzdělávání v oblasti zdraví. Proto známe i řadu programů nejen národního, ale též regionálního charakteru zaměřených právě na podporu zdraví. Programy tohoto typu se často soustředí na celkové ozdravení výživy lidí, na omezování kouření ve společnosti, na prevenci nejrůznějších onemocnění atd. Cílovou skupinou bývají zejména mladí lidé nebo děti.

Právě u dětí existuje největší možnost ovlivnit jejich budoucí životní styl. Byť je životní styl dobrovolným chováním, rozhodování o něm vychází především z rodinných zvyklostí, tradic a ekonomické situace. Proto se právě v rodině ponejvíce formuje. Později ho nicméně ovlivňuje pohlaví, aktuální věk jedince, vzdělání, příjem i hodnotová orientace. (Machová, 2009)

V současné době je člověk z velké části pod tlakem konzumní společnosti a médií. Na jednu stranu je vystaven dlouhé řadě lákadel v podobě chutných, avšak nezdravých potravin, na druhou stranu neustále slyší o dietách a hubnutí. Zaměřit se pouze na jednu složku ovlivňující naše celkové zdraví ovšem nestačí. Budeme-li pouze zdravě jíst, ale nebudeme-li

se dostatečně hýbat, nebude naše snaha o zdravý životní styl úplná. Základem je vyváženost všech příslušných složek. (Hřivnová a kol., 2010)

V době dospívání se jedinec ztotožňuje především s chováním svých vrstevníků, v dětském věku ovšem mají největší vliv rodiče. Ti by tedy měli vést své potomky ke zdravému životnímu stylu. Ať už se to týká stravovacích návyků nebo pravidelné sportovní aktivity. Dále by se mělo dbát na dostatek odpočinku a kvalitního spánku, v neposlední řadě pak na vyhýbání se návykovým látkám, na životní optimismus a preventivní prohlídky u lékaře. (Pokorný a kol., 2003)

Se zdravým životním stylem pak často souvisí i smysluplné trávení volného času. Volný čas je totiž doba, kdy člověk nemá žádné povinnosti ani vůči sobě, ani vůči ostatním. Věnuje se tedy činnostem, jež jsou dány čistě jeho vlastním rozhodnutím. Takové činnosti by člověka měly nejen bavit a přinášet mu radost, ale také by pro něho měly být pokud možno prospěšné. (Spousta, 1996)

Smysluplné trávení volného času má všeobecně pozitivní dopad na velké množství faktorů. V případě dětí může být tímto způsobem předcházeno rostoucí kriminalitě mládeže, ale i rostoucí míře obezity mladistvých atd.

Jedním z vhodných způsobů trávení volného času je proto sport a pohybové aktivity. Pohybová aktivita neovlivňuje jen fyzickou, ale i psychickou stránku člověka. Snižuje intenzitu depresí a úzkosti, zvyšuje sebevědomí a celkové sebehodnocení. Pomáhá bojovat s nadváhou a působí jako prevence řady onemocnění. (Křivohlavý, 2009)

2.2 Charakteristika orientačních sportů v přírodě

Jedná se o sporty, u nichž dochází ke spojení sportovních dovedností s houževnatostí a touhou hledat, nacházet a objevovat. Věnovat se jim mohou všechny věkové kategorie, příliš tu nezáleží dokonce ani na zkušenostech. Není složité se orientačním sportům naučit, nicméně stále se při nich člověk setkává s nutností řešit nové situace. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

Orientační hry a sporty kladou důraz na vytrvalost, ale mají i nádech dobrodružství, rizika a napětí. Zvyšují schopnost orientace jednotlivce, rozvíjejí jeho kreativitu, samostatnost, rychlost rozhodování a schopnost reálného zhodnocení vlastních možností.

Orientační sporty určené kolektivům zase rozvíjejí schopnost kooperace, vzájemné pomoci, zodpovědnosti a pocit sounáležitosti ke skupině. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

Závodit se dá téměř všude. Nejčastěji je dějištěm orientačních her les, ale dá se závodit i ve městě, v parku, na sněhu, pod vodou i v poušti.

Předpokladem orientačních her je určení kontrolních stanovišť, která slouží k zaznamenání průchodu závodníka daným kontrolním bodem. Kontrolními body mohou být jakkoli dobře a viditelně (např. fáborkem) označená místa, na nichž se nachází číselný kód, jenž závodník opíše, aby prokázal úspěšné dosažení té které „mety“.

Základní pomůckou orientačních sportů jsou buzoly a kompasů různých typů. Dále také mapy. Pokud se hra odehrává ve známém prostředí (v okolí školy apod.), stačí hrubý plán místa. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

2.3 Charakteristika orientačního běhu

Český svaz orientačního běhu a jím vydaná Pravidla orientačního běhu z roku 2010 zřejmě nejpřesněji definují námi řešenou vytrvalostní běžeckou disciplínu, a to jako „... sport, jehož podstatou je spojení vlastního pohybu s orientací v neznámém terénu. Závodníci při něm za pomoci mapy a buzoly absolvují závodní trať určenou startem, kontrolami a cílem. Závodník se během svého výkonu pohybuje vlastními silami libovolně terénem, omezen může být příkázanými povinnými úseky a zakázanými prostory. Cílem sportovního výkonu závodníka je absolvovat určenou závodní trať v co nejkratším čase.“

Budeme-li chtít výše uvedenou definici rozvést a upřesnit, můžeme zmínit fakt, že nejčastěji voleným terénem bývá les, do něhož se umisťují jednotlivé kontrolní body spojené v mapě přímkou, v reálném prostředí pak označované oranžovobílými „lampiony“ jednotného rozměru. Kontroly mající stanovené své pořadí jsou v mapě vyznačeny kroužkem, přičemž každá z nich má svůj číselný symbol a zpřesňující popis, co se týče detailního umístění. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

V současnosti je již průběh kontrolami zaznamenáván pomocí elektronického čipu, dříve se u stojanu využíval princip záznamu kleštičkami do startovního průkazu závodníka.

Cílem je absolvovat všechny kontroly ve správném pořadí, komu se to podaří v nejrychlejším čase, vítězí. Hlavním předpokladem vítězství i samotné účasti na orientačním běhu je znalost orientační techniky, což zahrnuje dobře zvládnutou práci s mapou a busolou. Dále jsou nezbytné taktické schopnosti usnadňující samostatnou a především správnou volbu trasy mezi kontrolami. Výhodou běžce je vždy rychlost a vytrvalost. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

Z popsaných skutečností však jasně vyplývá, že samotné běžecké dispozice závodníka, jeho rychlost a fyzická kondice nestačí. Umění dobře se orientovat v terénu zpravidla ušetří běžci hodně času i sil, jelikož není odsouzen ke zbytečnému bloudění po lese. (Koč, 1980)

Charakteristická provázanost orientačního běhu s přírodou s sebou přináší výhody zdravého životního prostředí, v němž se sportovní aktivita odehrává. Měkká lesní půda neničí běžcům klouby tolik jako běh po asfaltovém povrchu, absence případných všudypřítomných diváků nenutí člověka jít až na hranici svých sil. Závodník si sám zvolí své tempo, které může být i procházkové. Bude-li chtít přinést z lesa košík plný hub, půjde čistě o jeho osobní rozhodnutí. I takový může být výsledek absolvovaného orientačního běhu. (www.orientacnibeh.cz)

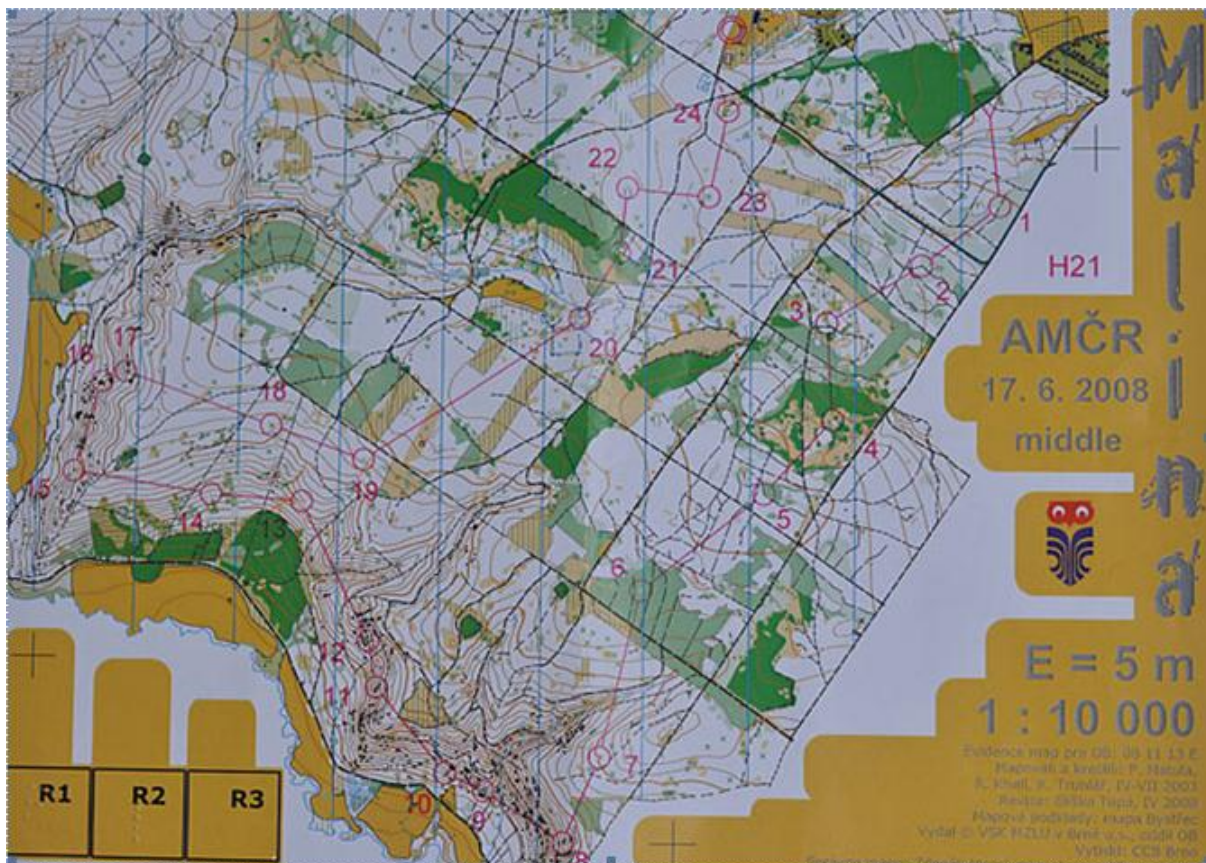
2.3.1 Základní pojmy

Mapa

Mapa (obrázek 1) je nejdůležitější a nejvíce potřebnou součástí výbavy všech orientačních běžců. Každá mapa určená pro závod v orientačním běhu musí být vyhotovena podle platného mapového klíče předepsaného pro danou disciplínu orientačního běhu. Na rozdíl od turistických map bývají mapy pro orientační běh detailnější, což vyplývá z nutnosti co nejlépe se v terénu orientovat, proto je také zhotovují speciálně školení kartografové. V mapě pro orientační běh musí být zaznamenán každý prvek, který by mohl ovlivnit čtení mapy či volbu postupu. Patrné zde musí být měřítko, ekvidistance, všechny zvláštnosti a speciální značky (nepřekonatelná část úseku). Pro orientační běh se používají především měřítka 1:15 000 (1 cm na mapě odpovídá 150 m ve skutečnosti), 1:10 000 (1 cm = 100 m), pro sprint 1:5 000 (1 cm = 50 m).

Ekvidistance označuje výškový rozdíl mezi dvěma sousedními vrstevnicemi. Na mapách pro orientační běh se nejčastěji vyskytuje ekvidistance 5 metrů.

Sever mapy je vždy nahoře. Mapa je opatřena také modrými rovnoběžnými čarami (směrníky, sever – jih) sloužícími k rychlému snímání azimutu. (Hnízdil, Kirchner, 2005)



Obrázek 1 - mapa OB (<http://csob.tmapserver.cz/docs/rastry/5230b.jpg>)

Mapový klíč

Mapový klíč (obrázek 2) je soubor závazných pravidel pro použití mapových značek na mapách určených k orientačnímu běhu. Je dán pravidly Mezinárodní federace orientačního běhu (IOF), pod jejíž záštitou dbá o dodržování klíče komise kartografů. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

Mapový klíč má jednotný charakter a v současné době platí ISOM 2007 (International Specification for Orienteering Maps 2007) a ISOM 2000.

Mapa pracuje s šesti základními barvami, které označují následující:

- bílá - průchodný les
- zelená - hustý les (čím tmavší, tím méně průchodný)
- hnědá - terénní tvary a vrstevnice
- žlutá - otevřené plochy, pole, louky, paseky, světliny v lese
- modrá - vodstvo
- černá - komunikace, kameny, skály a objekty vytvořené člověkem (budovy, posedy)

MAPOVÉ ZNAČKY NA MAPÁCH PRO ORIENTAČNÍ BĚH			
	les (bílá), louka		vrstevnice, spádnice
	obdělávaná půda, sad		hlavní, pomocná vrstevnice
	paseka, paseka se stromy		kupa, kupka
	hustník průběžný, průchodný		prohlubeň, malá prohlubeň
	podrost průběžný, průchodný		jáma, rozbitý povrch
	neprůchodný porost		sráz, hráz
	výrazná hranice porostů		rýha, mělká rýha
	nevýrazná hranice porostů		skalní sráz schůdný, neschůdný
	silnice, tunel		kámen, balvan, jeskyně
	silnička, vozová cesta		jezero (rybník), řeka, brod
	cesta, pěšina		potok, meliorační příkop, lávka
	nevýrazná pěšina, průsek		jáma s vodou, pramen, studna
	železnice, elektrické vedení		bažina nezřetelná, úzká, malá
	plot, vysoký plot, průchod	Zvláštní mapové značky:	
	budova, zřícenina		jiný umělý objekt
	sídliště, parkoviště		vývrat
	vysoká věž, posed, krmelec		výrazný strom

Obrázek 2 - mapový klíč (www.orientacnibeh.cz)

Buzola

Buzola slouží k orientaci v terénu, určování světových stran, měření azimutu a vzdáleností. Obsahuje kompas, ve kterém je volně pohyblivá magnetická stříelka zachovávající směr sever-jih. V orientačním běhu se používají buzoly deskové, nebo palcové (Obrázek 3). Deskové buzoly obsahují navíc otočný kotouč s úhlovou stupnicí, s jehož pomocí můžeme určit azimut. (Hnízdil, Kirchner, 2005)



Obrázek 3 - klasická a palcová buzola (www.orientacnibeh.cz)

Azimut

Azimut (obrázek 4) je úhel, který svírá směr sever-jih s plánovanou trasou posunu. Má význam pro zdolávání vzdálenosti po přímce, např. při překonávání větších odlesněných

ploch, při snížené viditelnosti apod. V lese pak jeho význam klesá, jelikož je běžec málokdy schopen v členitém lesním terénu zachovat přímý postup. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

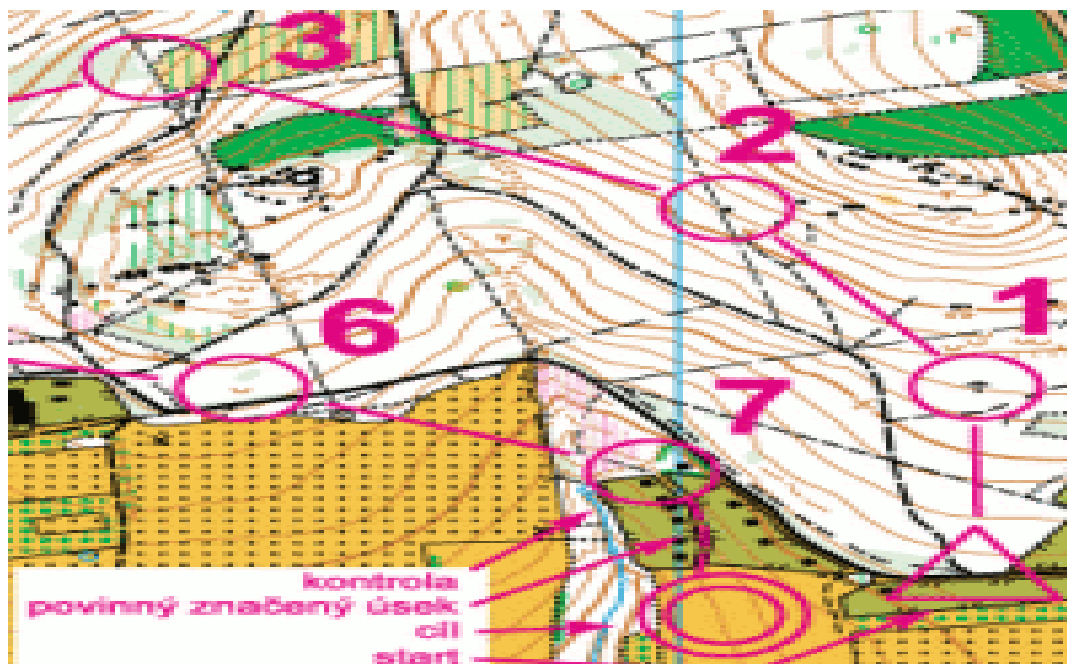
S azimutem pracujeme tak, že spojíme počáteční bod (místo, kde se právě nacházíme) s cílovým bodem (místo, kam se chceme dostat) delší stranou desky a otočíme kotoučem tak, aby se střílka dostala červenou částí do branky. Úhel přečteme na přední straně desky. Udržíme pak střílku stále v brance a postupujeme po delší hraně desky.



Obrázek 4 - azimut (www.orientačniběh.cz)

Trat'

Trat' je na mapě zakreslena červenofialovou barvou, v terénu značena není (výjimkou je liniový závod po fáborkách). Základní prvky tvoří start (trojúhelník), kontroly (kolečka o průměru 5-6 mm) a cíl (dvojitě kolečko s průměrem 5 a 7 mm). Ty jsou spojeny čarami (Obrázek 5). Pořadí kontrol je nutné dodržet, jinak je závodník diskvalifikován. (Hnízdil, Kirchner, 2005)



Obrázek 5 - trať závodu (www.orientačniběh.cz)

Kontroly a popisy kontrol

Jednotlivé kontroly jsou v terénu označeny oranžovobílým „lampionem“ umístěným obvykle na stojanu se štítkem s kódovým číslem kontroly. Dále je tu zaznamenávací systém - ať už elektronické zařízení, nebo kleštičky. (www.orientacnibeh.cz)

Popisy kontrol (Obrázek 6) jsou pomůckou sloužící k lepšímu dohledávání kontrol. Obsahují celou řadu údajů (velikost objektu, umístění kontroly na objektu), z nichž nejdůležitější je právě kód kontroly. Vše je vyjádřeno pomocí symbolů (piktogramů). Jednotlivé symboly a způsob jejich použití jsou definovány v předpisu Popisy kontrol IOF.

Popisy kontrol uvádějí kategorii, délku a převýšení trati, umístění občerstvovacích stanic, vzdálenost k mapovému startu a tak dále. (Dvořák, Sýkora, 1980)

Vzorový popis kontrol					
H45, H50, D18		POPIS JE URČEN PRO TYTO ZÁVODNÍ KATEGORIE			
T5	7.6 km	210m	DÉLKA ZÁVODU		
1	101	↖	↗	↘	←
2	212	↖	▲	1.0	○●
3	135	⊗	⊗	—	⤴
4	246	⊥	⊖		○●
5	164	→	□		○●
120 m		POČET KONTROL			
6	185	↗	↘	⤴	○●
7	178	⤴			○●
8	147	—	⊥	2.0	⚡
9	149	↖	↗	×	
○ — 250 m — ○					

Obrázek 6 - popisy kontrol (<http://www.orinam.estranky.cz/clanky/abc-orientacniho-behu/4-popisy-kontrol.html>)

Čip

Zatímco dříve se používal startovací průkaz, dnes se místo něho na většině závodů používá elektromagnetický čip (obrázek 7). Jedná se o nepostradatelnou součást výzbroje běžce. Závodník nosí čip upevněný na libovolném prstu ruky. Průchod kontrolou se označí vložením čipu do otvoru příslušné označovací jednotky („krabičky“) na nezbytně nutnou dobu. Nezazní-li zvukový signál, orazí se znak kleštiček do vyznačených políček na mapě. (www.orientacnibeh.cz)



Obrázek 7 – čip (<http://karolanna.blog.cz/0902/orientacni-beh>)

2.3.2 Druhy orientačního běhu

Orientační běh má mnoho různých variant. Například Haberkorn (2004) člení orientační běh podle následujících kritérií:

- 1) Doba konání závodu (denní, noční, kombinovaná)
- 2) Povaha závodu
 - jednotlivci: závody probíhají na trati long (klasické), middle, sprinty (krátké vzdálenosti)
 - štafety: štafeta má dva nebo více závodníků. Závodníci běží trať závodu jako jednotlivci
 - týmy: tým má dva nebo více běžců, kteří smějí běžet spolu, nebo si hledaná stanoviště mohou rozdělit. Týmové závody se nejčastěji vyznačují dlouhými tratěmi.
- 3) Prostředek přemístování (pěšky, kolo, lyže)
- 4) Způsob hodnocení
 - jednotlivý závod
 - etapový závod: konečné umístění je kombinací výsledků dvou (nebo více) závodů

Pro orientační sporty je charakteristická právě ona rozmanitost. Byť byl tento druh sportu původně pouze pěší, časem se začaly vyčleňovat nová a nová odvětví orientačních her a sportů. Jako příklad můžeme zmínit následující:

1. Mountain bike orienteering (MTOB)

Orientační závod na horském kole je sport, jehož podstatou je spojení jízdy na horském kole s orientací v neznámém terénu. Závodníci za pomoci mapy a busoly absolvují trať v terénu po cestách a stezkách, které jsou určeny startem, kontrolami a cílem. Do hry zde vstupují samozřejmě také aspekty spojené s nutnou ochranou přírody. Pohybovat se s kolem mimo komunikace je zakázáno a musí-li závodník opustit cestu a začít se pohybovat okolním terénem, je povinen kolo nést. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

2. Lyžařský orientační běh (LOB)

Tento typ orientačního běhu se odehrává na předem připravené síti stop, projetých v terénu a vyznačených v mapě. Kontroly jsou umístěny přímo ve stopách a je jich méně než u klasického orientačního běhu. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

3. Orientační potápění

Jako sport vzniklo orientační potápění v Itálii v roce 1961. Provozuje se ve slané i sladké vodě, především na přehradách, v jezerech atd. Cílem je co nejrychleji a nejpřesněji zdolat předem danou trať pod vodou. Plave se jeden až dva metry pod hladinou a kontroly mají podobu tři metry dlouhých tyčí plovoucích ve svislé podobě. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

4. Orientační běh pro pohybově handicapované osoby (trail orienteering)

Tato disciplína orientačního běhu umožňuje účast na závodech i lidem s pohybovým handicapem. A to nejen lidem s pomůckami pro oporu či s doprovodem, ale také závodníkům na invalidním vozíku. Proto je trať vedena pouze po komunikacích. Na rozdíl od ostatních disciplín zde čas absolvování trati nehraje stěžejní úlohu. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

Orientační závody se pořádají i v automobilovém sportu. Způsobů, jak ozvláštnit a upravit klasickou podobu orientačního běhu je mnoho, využívají se nejrůznější pomůcky, nebo se pozměňují pravidla v závislosti na té které disciplíně. Příkladem budiž horský orientační běh, v němž startují dvojice závodníků. Ti mívají povinnou zátěž v podobě spacáku, stanu, potravin atd.

Nebo rádiový orientační běh, jehož principem je vyhledávání vysílačů (kontrol) pomocí přijímačů. Volba pořadí je přitom na samotném závodníkovi, rozhodující je tu čas. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

2.3.3 Závodní kategorie

V orientačním běhu jsou závodníci rozděleni do kategorií podle věku a pohlaví. Mužské kategorie se označují písmenem H, ženské kategorie písmenem D.

Označení jednotlivých kategorií je následující:

H10 H12 H14 H16 H18 H20 H21 H35 H40 H45 H50 H55 H60 H65 H70 H75 H80 H85
D10 D12 D14 D16 D18 D20 D21 D35 D40 D45 D50 D55 D60 D65 D70 D75 D80 D85

U číslic menších než 21 se jedná o hranici nejvyššího možného věku závodníka, u číslic větších než 21 naopak o nejnižší povolený věk závodníka v dané kategorii. Kategorie H21 a D21 nejsou věkově omezeny.

Kategorie bývají vypsány podle složení účastníků, např. označení H10N nebo D10N se užívá pro dětské liniové tratě, označení X10N pak pro rodiče s dětmi postupující podle fáborků. V tzv. kategorii příchozích může startovat kdokoli.

Označení tratí se liší podle jejich délky. TK je krátká trať, TD dlouhá trať, P3 je tříkilometrová trať pro příchozí, P5 pětakilometrová pro příchozí atd.

Kategorie mohou být dále děleny do podkategorií, např. podle obtížnosti trati, zde se pak jednotlivé podkategorie označují A, B, C, D, E.

Jsou-li na závodech pro jednu kategorii vypsány dvě různě dlouhé tratě, delší z nich nese označení L, kratší K.

Každý závodník smí v rámci jedné sportovní akce soutěžit pouze v jedné kategorii, ženy ovšem mohou závodit i v mužských kategoriích, získají-li k tomu souhlas hlavního rozhodčího. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

2.4 Historie orientačního běhu

Organizací zastřešující všechny soutěže v orientačním běhu ve světě je International Orienteering Federation (IOF). Založena byla roku 1961.

Dnes se orientační běhy organizují v nejrůznějších částech světa. Například v Portoriku, Jižní Africe, na Novém Zélandu či Tchaj-wanu. Velice populární je pak orientační běh na severu, např. ve Švédsku atd. Nejrozšířenější je však v USA, Kanadě a Austrálii. Kromě Evropy se v současnosti hodně rozšiřuje v Asii, konkrétně pak v Japonsku a Číně. (Kirchner, Hnízdil, 2004)

2.4.1 Historie orientačního běhu ve světě

Kořeny orientačního běhu sahají až do Skandinávie, která poskytuje závodníkům orientačně náročné terény v podobě rozlehlých lesů apod. Původně byla pro Skandinávce schopnost dobře se orientovat v terénu více nutností, než soutěží či sportem. Když se ale později stala z orientačního běhu zábava, začal být postupně natolik populárním, že byl v roce 1930 ve Švédsku prohlášen národním sportem.

První závod se uskutečnil v Norsku roku 1897. Prvními závodníky byli pouze muži, kteří se pohybovali po trati zahrnující tři kontroly. (Dvořák, Sýkora, 1980)

Rozvoji orientačního běhu později pomohly i další státy, kam se tento sport postupně rozšířil. V první polovině 20. století se vyvíjel systém soutěží ve Švédsku a Finsku.

Ze severu do dalších zemí se pak orientační běh začal šířit až v 2. polovině 20. století. První Mistrovství světa v orientačním běhu se konalo v roce 1966. První Mistrovství světa v lyžařském orientačním běhu 1975. (www.orienteeering-history.info/afirst.php)

2.4.2 Historie orientačního běhu v Čechách

U nás se začalo závodit v roce 1950. Tehdy soutěžily hlídky s povinnou zátěží v batohu, přičemž běh jako takový byl přímo zakázán. Inspirace vzešla ze Skandinávských zkušeností našich turistů. Teprve později se prvky turistiky začaly z orientačního běhu vytrácet. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

Základní principy orientačního běhu však můžeme spatřovat i v nočních branných hrách, které se u nás pořádaly už ve 20.-30. letech 20. století, a jejich účelem byla jakási bojová příprava. Kromě pochodu s kompasem a mapou se účastníci museli vyhýbat hlídkám, které je na trase „stíhaly“. Počátky orientačního běhu v Čechách se tedy od těch skandinávských poněkud liší. (Koč, 1975).

První Mistrovství ČSR se konalo roku 1952, v tomtéž roce pak i první orientační závod na lyžích u nás. Individuálně se začalo soutěžit až v roce 1960.

V roce 1969 se ze svazu turistiky vyčlenil samostatný svaz – Československý (dnes pouze český) svaz orientačního běhu. V České republice dnes mám přes 200 klubů orientačního běhu. (Hnízdil, Kirchner, 2005)

2.4.3 Historie orientačního běhu v okrese Kolín

Dopídit se v dostupných zdrojích jakýchkoli zmínek o historii orientačního běhu na Kolínsku není dnes vůbec jednoduché. Orientační běh jako takový nebyl v Kolíně nikdy vyloženě masovou záležitostí a čerpat informace o jeho historii v daném okrese je možné především z městské kroniky a přímo od pamětníků. V případě této práce posloužila kromě Kroniky města Kolína alespoň částečně jako zdroj také paměť Radky Sklenářové, která stála u zrodu klubu orientačního běhu v Kolíně v roce 1986 a která se orientačnímu běhu dodnes aktivně věnuje.

Kronika města Kolína popisuje situaci na poli sportu v okrese Kolín v těch letech jako bohatou, různorodou a pestrou. V roce 1985 změřilo své síly v 297 soutěžích 27 740 sportovců v čtyřadvaceti různých sportech.

Následující tabulka pak přináší číselný přehled zpracovaný okresním výborem Československého svazu tělesné výchovy /ČSTV/ v Kolíně (zahrnuje přitom údaje nejen přímo z Kolína, ale z celého okresu). Jsou zde uvedeny jen soutěže a hromadné akce v daných soutěžních odvětvích, tzn. že do počtu akcí nejsou zahrnuty jednotlivé zápasy například v takových sportech, jako je kopaná, hokej apod. (http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/1222/4kronika_1985_v.pdf)

Sportovní odvětví	Počet akcí	Počet zúčastněných sportovců
Atletika	70	8 720
Basketbal /košíková/	2	135
Kopaná	14	1 292
Cyklistika	1	110
Házená	1	70
Judo	2	70
Kanoistika	8	125
Lední hokej	4	540
Lyžování	10	680
Orientační běh	2	95
Plavání	2	1 100
Sportovní gymnastika	2	40
Stolní tenis	4	62
Šachy	8	488
Tenis	1	80
Volejbal /odbíjená/	4	400
Zápas	1	32
Základní rekreační tělesná výchova /ZRTV/	6	490
Turistika	20	1 850
Horolezectví	2	34
Jezdectví	3	45
Kuželky	2	24
Nohejbal	2	30
Brenné sporty	126	8 928

Obrázek č. 8 Historie Kolínských klubů

((http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/1222/4kronika_1985_v.pdf))

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v roce 1985 se na Kolínsku pořádaly dvě soutěže zaměřené na orientační běh, jichž se zúčastnilo celkem 95 závodníků.

Plán společného programu rozvoje tělesné výchovy a sportu ve městě Kolín počítal pro rok 1986 s 96 různými sportovními podniky, závody, přebory, soutěžemi, turnaji a zápasy v jednotlivých sportech, jako je kopaná, košíková, hokej, atletika atd., na jejichž organizaci se podílely především kolínské tělovýchovné jednoty. V roce 1986 to byla mimo jiné i TJ Kolín, která koncem toho roku změnila svůj název na TJ Agro Kolín. Tato tělovýchovná jednota během roku 1986 získala 456 nových členů a založila jeden nový sportovní oddíl, jímž byl právě oddíl orientačního běhu.

TJ Lokomotiva, jež bude dále rovněž zmiňována, se v té době soustředila hlavně na sportovní gymnastiku a kuželky.

Okresní dům pionýrů a mládeže /ODPM/ v Kolíně, který se orientoval na sportovní výchovu pionýrů a navazoval na sportovní činnost organizovanou na základních školách, pak v dubnu roku 1986 uspořádal závody v orientačním běhu, jichž se zúčastnilo 162 pionýrů. (http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/1222/4kronika_1985_v.pdf)

Radka Sklenářová vzpomíná na počátky klubu orientačního běhu v Kolíně následovně. Jelikož se chtěla orientačnímu běhu aktivně věnovat a účastnit se i závodů, byla odkázaná na tehdejšího předsedu tělovýchovné jednoty Agro, který sám běhal a který ji na podzim roku 1986 přihlásil na závody Cukrák mimo okres Kolín. Na Kolínsku se tou dobou žádné závody nekonaly a neorganizovaly se ani tréninky orientačního běhu. Právě tehdejší předseda TJ Agro pak k orientačnímu běhu přivedl dalších několik kolínských sportovců. Jejich počet tehdy ovšem nepřekračoval desítku.

V roce 1987 se však zmiňovaný předseda odstěhoval do Ústí nad Labem a bylo třeba předat agendu již existujícího oddílu orientačního běhu někomu jinému. V tom momentě vstoupila do hry právě Radka Sklenářová, která se začala podílet i na organizační stránce věci, nejen na sportovních aktivitách jako takových. A oddíl orientačního běhu se rozrostl o dalších pár členů. Na jaře roku 1987 do něho vstoupila má matka a já (myšleno autorka bakalářské práce - Eva Šilerová) coby sedmiletá holčička. Matka tehdy zareagovala na inzerát Radky Sklenářové v místních novinách, na jehož základě nás do oddílu přihlásila. Patřily jsme tedy s matkou mezi těch několik málo aktivních orientačních běžců na Kolínsku.

Začaly se konat příležitostné tréninky, jejichž cílem bylo i základní poučení zájemců o mapě, značkách na ní atd. Hlavním cílem všech členů oddílu však byla účast na závodech, popř. jejich uspořádání. V letech 1987 – 1988 se tedy nárazově trénovalo i závodilo.

Přestože Radka Sklenářová i my dvě s matkou jsme se orientačnímu běhu věnovaly stále a s menšími přestávkami až do současnosti, fungování oddílu orientačního běhu nemělo dlouhého trvání, což zřejmě souviselo s nedostatkem zájmu sportovců (členů posléze ubývalo) a vůle oddíl vést a rozšiřovat. V následujících více než dvou desetiletích se tedy zájemci o orientační běh již nemohli spoléhat na činnost organizovaného a řádně vedeného oddílu, ale musí i dnes fungovat samostatně, nebo se stát členem klubu orientačního běhu v jiné lokalitě.

2.5 Region Kolín

Okresní město Kolín se rozkládá na obou březích řeky Labe, na východě Středočeského kraje, asi 60 km od Prahy. Bohaté archeologické nálezy svědčí o jeho dlouhé historii. Dnes má město přes 30 000 obyvatel při rozloze 35 km². Průměrná nadmořská výška města je 220 m a v okolí Kolína se nacházejí četné lužní lesy. (<http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/zakladni-informace/>)

2.5.1 Sportovní a volnočasové vyžití na Kolínsku

Více než třicetitisícové město jako je Kolín, může nabídnout turistům i domácím řadu volnočasových aktivit jak kulturních, tak sportovních. V Kolíně se nachází kino s nejmodernější digitální technologií, divadlo se zajímavým repertoárem i Regionální muzeum. Za hezkého počasí se lze svézt po Labi výletní lodí Kolinea. Sportovci tu mohou využít sportoviště v lesoparku Boriky, nebo ideální terén pro cyklisty. (www.mukolin.cz)

Oblíbenou atrakcí je rovněž aquapark Vodní svět poskytující bohaté možnosti sportovního vyžití a relaxace ve venkovním i vnitřním areálu. Návštěvníci si zde dále mohou zahrát tenis, plážový volejbal, využít služeb plavecké školy nebo zajít do fitness centra na kondiční cvičení, spinning, alpinning, fit box, aerobic, vibro plate, power joga či zumbu. Ve venkovní části areálu si lze v zimních měsících dokonce zabruslit. (vodnisvetkolin.cz)

Širší nabídku bruslařských aktivit pak nabízí městský zimní stadion. A zmiňujeme-li velké sportovní areály, neměli bychom zapomenout ani na nově zrekonstruovaný atletický stadion s běžeckými ovály, atletickými drahami a veškerým nutným zázemím.

Pro milovníky kol byl v Kolíně kromě klasických cyklostezek vybudován BikePark. Bikrosová dráha, hřiště s rampou pro skoky na BMX a horských kolech, pro skateboarding i In-line.

Ti, kdo rádi chodí pěšky, dostanou v Kolíně tipy na turistické trasy např. po břehu Labe, po okolí místní řepařské drážky nebo přímo po městě, kde se nachází Chrám sv. Bartoloměje, stará židovská synagoga či dva židovské hřbitovy. (www.mukolin.cz)

2.5.1.1 Sportovní kluby v Kolíně

V Kolíně sice aktuálně neexistuje sportovní klub zaměřující svou činnost na orientační běh, co se však ostatních sportů týče, je na Kolínsku možnost velkého výběru z dlouhé řady sportovních klubů a oddílů. Místním obyvatelům je dobře známý basketbalový klub stejně jako fotbalový klub FK Kolín. Hokejoví nadšenci pak sledují činnost kolínského hokejového klubu. Pod záštitou TJ Sokol Kolín zde funguje oddíl sportovní gymnastiky, atletiky, stolního tenisu, juda, kuželek, breakdance a šachový oddíl. Dále tu mají svůj oddíl horolezci, plavci, tenisté, volejbalisté i cyklisté. Pro vyznavače tanečního umění fungují v Kolíně dva taneční oddíly.

V oblasti rekreačních sportů si Kolíňáci mohou vybrat hned ze tří klubů turistických. A v neposlední řadě mají v Kolíně své zastoupení i méně známé sporty, které nepatří mezi ty masově oblíbené. Lidé s nimi mohou přijít do styku prostřednictvím florbalového oddílu, Handball klubu, střeleckého klubu, hokejbalového klubu nebo klubu korejských bojových umění.

Na své si přijdou i milovníci sportů spjatých se zvířaty díky klubu jezdeckému a kynologickému.

V Kolíně se rovněž hraje futsal a sledge hokej a širokou nabídku sportovního vyžití uzavírá Klub vodních sportů Sandberk. (<http://www.mukolin.cz/cz/obcan/sport/sportovni-kluby/>)

2.6 Právní aspekty pro provozování oddílu

Neziskový sektor, kam spadá i provozování sportovních klubů, lze rozdělit na veřejný a soukromý. Aktivity provozované v neziskovém sektoru mohou sloužit jak k obecně prospěšné činnosti, tak soukromému prospěchu. (<http://granty.vsers.cz/socialnisluzby/wp-content/uploads/2010/11/Management-a-marketing-pro-neziskov%C3%A9-organizace.pdf>)

2.6.1 Nezisková organizace

Ziskový sektor tvoří subjekty, které získávají prostředky z prodeje zboží za účelem zisku. Neziskový sektor pak tvoří neziskové subjekty, které získávají prostředky přerozdělovacími procesy za účelem dosažení užitku především v podobě veřejné služby.

Podle vlastnických vztahů se neziskové organizace dělí na státní a soukromé. V České republice mezi neziskové organizace patří nadace nebo nadační fond (podle zákona č. 227/1997 Sb.) či registrovaná církev nebo náboženská společnost (podle zákona č. 3/2002 Sb). (<http://granty.vse.cz/socialnisluzby/wp-content/uploads/2010/11/Management-a-marketing-pro-neziskov%C3%A9-organizace.pdf>)

Neziskovou (nikoli však nestátní) organizací může být i veřejný subjekt zřizovaný krajem nebo obcí. Často se v tomto případě jedná o organizace ekologické, lidsko-právní či zdravotnické. Problematika nevládních neziskových organizací spadá pod příslušná ministerstva.

Poslání neziskové organizace by mělo vycházet ze základní filozofie ctění morálních zásad a altruistického pohledu na svět, činnosti neziskové organizace by měly být korektní a měly by vycházet z potřeb klientů a možností organizace. To vše by mělo být srozumitelně zpracováno v dokumentech, jako je zřizovací listina či výroční zpráva.

Při zakládání neziskové organizace by měl být zpracován tzv. strategický plán, který by vymezoval způsob působení organizace minimálně na dobu příštích tří let. (Boukal, 2009)

2.6.2 Spolek

Do konce roku 2013 bylo dříve existující občanské sdružení upraveno zákonem o sdružování občanů. Ten byl zrušen a občanský zákoník nyní podrobněji upravuje jedinou korporaci (nahrazující občanské sdružení), jíž je spolek. Korporací je přitom myšleno společenství lidí nebo právnických osob. Korporace mohou být obchodní, mohou mít podobu politické strany, církve, společenství vlastníků jednotek apod. Právní úpravu spolků je možné nalézt v občanském zákoníku v § 214 – 302.

Kromě korporací rozlišuje občanský zákoník ještě další dva typy právnických osob soukromého práva, jimiž jsou fundace a ústavy. Základ fundace tvoří majetek vyčleněný k určitému účelu (nadace, nadační fondy, přidružené fondy), v případě ústavu je pak osobní i

majetková složka propojena. Taková právnická osoba je vytvořena za účelem provozování společensky nebo hospodářsky užitečné činnosti.

Spolek se zakládá přijetím stanov. Dle občanského zákoníku existují dva možné způsoby. Shoda zakladatelů na obsahu stanov a usnesení ustavující schůze. Spolek přitom vždy musí založit nejméně tři osoby.

Obsah stanov potom musí zahrnovat: název a sídlo spolku, účel spolku, práva a povinnosti členů vůči spolku a určení statutárního orgánu (může jím být výbor, nebo předseda).

Zatímco dříve vznikala občanská sdružení registrací u Ministerstva vnitra, spolek vzniká zápisem do spolkového rejstříku. Jeho úprava se nachází v zákoně č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických osob (rejstříkový zákon). Veden je rejstříkovým soudem. Vznik spolků už tak spadá pod justici. (<http://www.eps.cz/poradna/kategorie/obcanska-sdruzeni-zalozeni-fungovani-cinnost/rada/jak-spravne-zalozit-obcanske-sdr>)

2.6.3 *Financování neziskových organizací a sportovních klubů*

Finanční zdroje neziskových organizací jsou tvořeny především výnosy z vlastní a doplňkové činnosti, z prodeje či pronájmu, z reklam, darů, dědictví a sponzoringu, z úroků, od fondů a pojišťoven, sbírek, tombol, loterií, daňových úlev a veřejných rozpočtů.

V druhé řadě to mohou být členské příspěvky, podpora jednotlivců, podpora z nadací a nadačních fondů. Podmínkou hospodaření všech organizací, ať už ziskových či neziskových, však je důsledná a řádně vedená účetní evidence toku finančních prostředků, nákladů a výnosů, majetku a služeb a zdanění příjmů (<http://granty.vsers.cz/socialnisluzby/wp-content/uploads/2010/11/Management-a-marketing-pro-neziskov%C3%A9-organizace.pdf>)

Státní dotace sportovním klubům jsou dány vztahem organizací a státního rozpočtu, přičemž z těchto vztahů mohou vyplývat pro státní rozpočet příjmy (daňové povinnosti sportovních organizací, splátky návratných finančních výpomocí, platby za používání státního majetku) i výdaje. Po použití dotace je organizace povinna doložit přehled o čerpání a konkrétním použití prostředků, případně nepoužité prostředky vrátit. Programy státní podpory sportu jsou vyhlašovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy podle zákona č.218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů a v návaznosti na usnesení vlády České republiky č.114 ze dne 7.února 2001 o Zásadách vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní právy. (<http://www.msmt.cz/sport/programy-statni-podpory-sportu-v-roce-2002-formulare-budou-doplneny-zacatkem-srpna-2001>).

V jednotlivých krajích jsou jako orgán zastupitelstva zřízeny výbory pro výchovu, vzdělávání a zaměstnanost, v jejichž kompetenci je mimo jiné poskytování dotací v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu. Rada kraje může rozhodnout o poskytnutí dotace spolkům působícím ve sportu a tělovýchově na jeden kalendářní rok.

Svým charakterem je však sportovním organizacím nejbližší rozpočet města nebo obce. Rozpočty měst a obcí se řídí metodikou nebo vyhláškou schválenou příslušným zastupitelstvem. Zákon o obcích vymezuje obcím řadu pravomocí, kterými lze výrazně ovlivnit činnost sportovních organizací na daném území. Rozpočet obce se tak pro sportovní organizace často stává významným finančním zdrojem. Záleží zde též na velikosti obce, geografické poloze, demografickém složení i charakteru a rozsahu aktivit probíhajících na tom kterém území. Žádný právní předpis však neukládá obci povinnost rozvoj tělovýchovy a sportu finančně podporovat. Bývá tak věcí sportovních manažerů a předsedů sportovních klubů přesvědčit obecní orgány, že se v tomto případě sice jedná o dlouholetou investici, nicméně velmi významnou, a to především pro děti a mládež.

Co se týče finančních zdrojů menších sportovních klubů, jsou tvořeny hlavně členskými příspěvky, popř. vstupným na pořádané akce či podporou klubu subjekty v dané lokalitě, to znamená, že klub může mít příjmy z regionálních zdrojů a sponzorských aktivit. Příjem může vznikat též prodejem propagačních předmětů klubu.

Snahou sportovních klubů pochopitelně je, aby příjmy pokryly minimálně provozní náklady. U malých jednooborových sportovních klubů bývají rozhodujícím příjmem dary místních živnostníků, případně jejich sponzorství v podobě reklamy a další doplňkové činnosti v kulturní oblasti. Příjmy z vedlejších, doplňkových činností jsou zdaňovány. (Novotný, 2012)

2.6.3.1 Financování orientačního běhu na Kolínsku

V současné době na Kolínsku neexistuje klub orientačního běhu, jenž by splňoval výše popsané parametry. Lze se tedy zabývat pouze financováním jednotlivých nárazově konaných akcí, které s orientačním během souvisejí nebo ho nějakým způsobem zahrnují.

Organizátoři závodů v orientačním běhu, které v okolí města Kolína proběhly v posledních třech sezónách, využívají především grantového programu TPCA Partnerství pro Kolínsko. Ten vznikl již v roce 2005 a měl by v první řadě přispívat k rozvoji jmenovaného regionu.

Každoročně jsou v rámci programu vybírány veřejně prospěšné projekty, na jejichž realizaci je vyčleněna částka 4 mil. Kč.

Kromě ekonomického rozměru, ekologického rozměru a dalších má program Partnerství pro Kolínsko za cíl také zapojit místní občany do dění ve městě i jednotlivých obcích a podpořit smysluplné trávení jejich volného času. Proto je hojně využíván organizátory sportovních akcí. (<http://www.partnerstviprokolinsko.cz/>)

3 CÍLE

3.1.1 Hlavní cíle

Hlavním cílem této práce je zjistit, jaké jsou v okrese Kolín podmínky pro znovuzaložení klubu orientačního běhu.

3.1.2 Dílčí cíle

- Zjistit, jak široké je aktuálně na Kolínsku povědomí o orientačním běhu jako takovém a zda by byl v této lokalitě o orientační běh zájem, popř. jak veliký
- Rozšířit povědomí o orientačním běhu mezi rodiči malých i větších dětí a následně zapojit rodiče (ponejvíce maminky) do pořádaných akcí souvisejících s orientačním během
- Vzhledem k místu konání mnou organizovaného závodu dále zvýšit povědomí o orientačním běhu u občanů obce Býchory (se zaměřením na učitele a žáky místní ZŠ)
- Zjistit příčiny zániku dříve existujícího klubu orientačního běhu v Kolíně, navrhnout změny případných nedostatků ve vedení klubu
- Nastolit okolnosti, jež by přiměly účastníky akcí zaměřených na orientační běh v okrese Kolín šířit kladné reference dále mezi své přátele a známé, a přispět tak k výše zmiňovaným cílům, tj. ke zvýšení zájmu o řešený druh sportu, potažmo růstu členské základny potenciálního klubu orientačního běhu
- Využít stanovených metod (níže uvedených) a úspěšně vyhodnotit získaná data

4 METODIKA

Bakalářská práce využívá k dosažení vytyčeného cíle (potažmo cílů dílčích) několik možných metod, přičemž metoda je postup obecnější než technika. Technikou se v této souvislosti rozumí samotný způsob provedení sběru dat, neboli konkrétní nástroj, s jehož pomocí potřebná data získáváme. (<http://ped.muny.cz>)

Byla zde použita metoda introspektivní, historická, metoda terénního šetření a přímého zúčastněného pozorování. K vlastnímu získání dat posloužila technika dotazníku a rozhovoru.

Důležitou roli hraje právě metoda introspektivní, jež se opírá o subjektivní zkušenost zkoumajícího, jeho osobní znalost problematiky a prostředí. (Čihovský, 2006)

V případě metody přímého zúčastněného pozorování se jedná o dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování aktivit, jež probíhají ve zkoumaném terénu. Účelem realizace pozorování je následné zprostředkování zjištěných fakt dalším subjektům, v tomto případě příjemcům a čtenářům bakalářské práce. Účelem pozorování je deskriptivně zachytit, jak vypadá daná situace. Zúčastněné pozorování rovněž umožňuje pochopit kontext, v němž se situace odehrávají, což je důležité pro pochopení studovaného problému v celé jeho šíři. Dovoluje též pozorovateli nespoléhat pouze na koncepty, které popisují daný jev v teoretické literatuře. V neposlední řadě pak tato metoda dovoluje pozorovateli udělat si vlastní názor na věc a na pozorované jevy. Reflexe je totiž důležitou součástí kvalitativního výzkumu. (<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=24159>)

Historická metoda byla využita v procesu sbírání a třídění dat z dostupných literárních zdrojů a dalších pramenů, jako je internet.

4.1 Uplatněné postupy

- Shromáždění a prostudování příslušné literatury, zpracování dat, informací a poznatků. Při práci s příslušnou literaturou byla užita metoda analýzy, syntézy, indukce a dedukce, kdy se jedná o rozbor na principu rozkládání a skládání dat, teoretického uvažování a vyvozování všeobecného z konkrétního a naopak. Podle Komeštica a Fejtka (1997) jde o běžně užívané postupy při studiu pramenů.
- Terénní šetření prováděné na závodech v orientačním běhu pořádaných na Kolínsku
- Propagace orientačního běhu v obci Býchory

- Organizace a pořádání vlastních akcí souvisejících s orientačním během

4.1.1 Terénní šetření

V rámci terénního šetření jsem se účastnila závodů v orientačním běhu pořádaných na Kolínsku v letech 2011, 2012 a 2013, abych měla možnost zhodnotit aktuální situaci, co se týče míry účasti na podobných akcích, zájmu veřejnosti o orientační běh jako takový atd.

Konkrétně bylo terénní šetření prováděno na závodech Běh na draka (Uhlířské Janovice) a Oplanská Bloudička (v Oplanech, Kostelec nad Černými Lesy). Oplany sice katastrálně spadají pod okres Praha-východ, nicméně od Kolína nejsou daleko.

Již sama účast na jmenovaných akcích byla příležitostí pro sbírání zkušeností a načerpání inspirace pro pozdější organizaci aktivit vlastních. Kromě role závodníka jsem se rovněž zajímala o způsoby zajištění akce, zmapování jejího průběhu od počáteční myšlenky až k úspěšné realizaci. Zajímala mě míra propagace akce vzhledem k jejímu rozsahu, počty účastníků a zapojených subjektů, parametry tratí atd.

V průběhu celého dne konání Oplanské Bloudičky a Běhu na draka docházelo (kromě absolvování závodu) i na rozdávání předem připraveného dotazníku vybrané cílové skupině, kterou tvořili závodníci všech věkových kategorií.

U dotazníku se jedná o vůbec nejpoužívanější výzkumnou techniku umožňující shromáždění velkého množství informací v poměrně krátkém čase. Podstatnou roli zde hrál i fakt, že danou metodu lze využít s minimálními či nulovými náklady. Časově náročnější je pak samo zpracovávání zjištěných údajů. Dotazník bývá zpravidla anonymní, jakož tomu bylo i v tomto případě. Významným rysem dotazníku je jeho aktuálnost. Znamená to, že výsledky se vážou právě k datu provedení. Následně se mohou měnit, nelze rovněž účinně ověřit platnost a správnost odpovědí. Průzkum však lze opakovat.

V rámci výzkumu byly vytvořeny dva různé dotazníky, které se svým obsahem mírně lišily. První varianta byla určena přímým účastníkům akcí spojených s orientačním během, konkrétně závodníkům všech věkových kategorií. Tento dotazník obsahoval 8 níže uvedených otázek:

1) Kolik je Vám let?

- Méně než 10
- 10 – 21
- 21 a více

2) Jak dlouho se věnujete orientačnímu běhu?

3) Jak často se účastníte akcí spojených s orientačním během?

- Pravidelně, kdykoli se dozvím, že se nějaká koná
- Nárazově
- Výjimečně

4) Jak se obvykle dozvídáte o pořádaných akcích souvisejících s orientačním během?

- V klubu orientačního běhu
- Z internetu
- Z médií (noviny apod.)
- Od známých, kteří mi nějakou akci doporučí
- Jinak (jak?)

5) Uvítal (a) byste existenci klubu orientačního běhu na Kolínsku?

ANO – NE

6) Líbila se Vám tato akce?

ANO – NE

7) Zúčastníte se příští akce?

ANO – NE

Druhá varianta dotazníku pak byla určena širší veřejnosti, to znamená lidem, kteří se mnou navštívených či pořádaných akcí nezúčastnili.

Bylo jim položeno 6 níže uvedených otázek:

1) Kolik je Vám let?

- Méně než 10
- 10 – 21
- 21 a více

2) Znáte orientační běh?

ANO – NE

Pokud ano, kolik toho o něm víte?

- V podstatě nic
- Málo
- Docela dost

3) Máte s orientačním během vlastní zkušenost?

ANO – NE

Pokud ano, jakou?

Pokud běháte OB, jak často?

- Pravidelně
- Příležitostně
- Pouze jsem to zkusil(a)

4) Znáte někoho, kdo se aktivně věnuje orientačnímu běhu?

ANO – NE

Pokud ano, kolik takových lidí znáte?

5) Uvítal (a) byste existenci klubu orientačního běhu na Kolínsku?

ANO – NE

Dále zde byla použita metoda řízeného rozhovoru, v níž se jedná o ústní komunikaci mezi dvěma stranami (tazatelem a dotazovaným), kdy tazatel získává od dotazované informace o

zkoumané problematice. Těto metody bylo využito především v případě cílové skupiny tvořené organizátory a sponzory jednotlivých akcí.

4.1.2 Propagace orientačního běhu v obci Býchory

Propagace orientačního běhu probíhala na základě komunikace s místní základní školou a jejím vedením, dále pak s vedením obce. To znamená s ředitelkou ZŠ Býchory a starostou obce Býchory.

Ředitelka základní školy byla oslovena s prosbou o informování rodičů a dětí o záměru uspořádat orientační běh na území Býchor a rovněž byla požádána o navázání spolupráce s učiteli tělesné výchovy, kteří by žáky s problematikou daného sportu blíže seznámili. Paní ředitelka této žádosti ochotně vyhověla.

Starosta Býchor svolil k možnosti opakovaně využít obecního rozhlasu za účelem ohlášení akce místním občanům. Rovněž mohl být na obecní vývěsku umístěn informační plakát s důležitými daty a údaji o chystaných akcích.

Důležitou úlohu v oblasti propagace sehrál Býchorský babinec. Jedná se o veřejnou neziskovou organizaci, která se v obci Býchory zaměřuje na volnočasové aktivity dětí i dospělých. Býchorský babinec využívá elánu a nadšení pro věc nejen řádných členů, ale i příležitostných dobrovolníků. Býchorský babinec pořádá pravidelné schůze, kde dochází i na jednání se starostou, sestavování rozpočtu jednotlivých akcí a další nezbytné aktivity.

Hojně využívanou formou propagace byl i osobní kontakt s potenciálními zájemci o činnosti spojené s orientačním během a ústní doporučení. Zejména v menší obci, jakou Býchory jsou, kde se lidé vzájemně znají a mají ve zvyku sdílet nejrůznější informace a zážitky, byl tento způsob pozvání k účasti na akci nejefektivnější.

4.1.3 Organizace a pořádání vlastních akcí souvisejících s orientačním během

V rámci dosažení vytyčených cílů jsem se v letech 2011 a 2013 spolupodílela na pořádání závodů v orientačním běhu, nebo akce tohoto typu sama organizovala, abych se dozvěděla, zda a jaký je o ně v Kolíně a okolí zájem, jak se jejich realizace osvědčí a jestli se tímto povědomí o orientačním běhu na Kolínsku rozšíří, či nikoli. Tyto zkušební akce menšího

rozsahu měly přispět ke zjištění, zda by vůbec mělo smysl usilovat o obnovu dříve existujícího klubu orientačního běhu.

V listopadu roku 2011 se v obci Býchory konala akce s názvem Orient'ák pro veřejnost aneb Býchorská Bludička, jejíž průběh měli na starost čtyři lidé. Já (hlavní organizátor), zdravotní sestra zajišťující prostor cíle (první pomoc, lékařské ošetření, pití), IT manager zpracovávající výsledky a zároveň plnící roli hlavního rozhodčího a účetní. Šlo o první závod podobného typu v této lokalitě. I v jeho průběhu došlo na využití výše zmiňovaných metod (introspektivní metoda, terénní šetření, technika rozhovoru a dotazníku).

Aby se dosáhlo cíle zapojení rodičů (především matek malých dětí) do plánovaných volnočasových aktivit, byl zorganizován také tzv. Předkroužek OB, jež předcházela následnému závodu. Měl za úkol zvýšit informovanost o dané problematice a posléze umožnit zájemcům si příslušné aktivity vyzkoušet. Setkání účastníků posloužil sál býchorského hostince. Pohybové aktivity Býchorské Bludičky i Předkroužku OB se pak odehrávaly v býchorském lese.

V Předkroužku OB se pracovalo s dětmi od tří do deseti let. Celkem všechny aktivity s účastníky akce zabraly před samotným hlavním závodem 32 hodin v průběhu dvou měsíců. Jednotlivé aktivity byly rozděleny do kratších časových úseků následovně:

- Seznámení s orientačním během, povídání na dané téma, ukázka map (2 hodiny)
- Informace o tom, co všechno orientační běžec potřebuje, ukázka výstroje, hra – skládání mapy v podobě puzzle na čas (3 hodiny)
- Praktická hra v lese – hledání lístků s čísly ve dvojicích, ukázka práce s buzolou (3 hodiny)
- Vědomostní kvízy tematicky zaměřené na orientační běh, běh na čas po lese – s fáborky, plnění zadaných úkolů (3 hodiny)
- Hra v lese – hledání výstroje v terénu, závod družstev (3 hodiny)
- Pro velký úspěch opakování hry – skládání mapy, práce s mapou – určování významu barev (3 hodiny)

- Procházka s mapou a buzolou v lese (3 hodiny)
- Orientační hry na body (3 hodiny)
- Orientační běh po cestách, děti do šesti let po fáborkách, starší šesti let bez fáborků (3 hodiny)
- Závody dětí s rodiči a vedoucími (3 hodiny)
- Zkušební předzávody (3 hodiny)

Dalších 11 hodin zabraly přípravy na závod jako takový. Obnášelo to:

- Předběžnou zkoušku terénu, mapování – mapu z roku 1985 bylo třeba sladit s trasou závodu (2 hodiny)
- Zkoušku stavby tratě, dokreslování mapy (4 hodiny)
- Vyzkoušet závod nanečisto (2 hodiny)
- Finální zkoušku terénu, doladit trať závodu (3 hodiny)

Z hlediska administrativy a financování akce bylo třeba jednat s firmou TPCA a v rámci programu Partnerství pro Kolínsku zajistit poskytnutí grantu (6 hodin), zpracovat přihlášky, vyřídít emaily, sehnat PC a tiskárnu, vytisknout mapy (3 hodiny). K tomu docházelo v průběhu srpna a září, v říjnu se pak zajišťoval materiál, ceny a diplomy pro vítěze (5 hodin). V listopadu se zařizovalo občerstvení, vybavení lékárničky a pořádala se schůze organizátorů závodu (6 hodin). Celkem tedy zabraly uvedené aktivity 20 hodin času.

Samotný závod potom trval včetně příprav, vyhlášení výsledků, úklidu tratí a závěrečného shrnutí celé akce 15 hodin.

Náklady na celou akci (Býchorská Bludička i Předkroužek OB) činily 1400 Kč – 400 Kč občerstvení, 1000 Kč ceny pro vítěze (investiční výdaje). Ve formě startovního bylo vybráno 300 Kč (20 Kč/osoba), 2000 Kč představoval grant od firmy TPCA. Takže výsledkem bylo 900 Kč, které byly uloženy pro příští pořádanou akci.

Co se týče neinvestičních výdajů, prostory hostince i lesa byly využity zdarma, organizátoři a pořadatelé se nároku na zisk zřekli, výstroj byla od hlavní organizátorky rovněž zapůjčena zdarma, stejně tak tisk map, provoz počítače atd.

Po úspěšné realizaci obou vzájemně propojených akcí došlo na diskuzi s účastníky, zpětnou vazbu, reference apod.

V roce 2013 jsem se pak spolupodílela na realizaci třetího ročníku Běhu na draka v Uhlířských Janovicích. Hlavním organizátorem byl již podruhé pan Menšík, který čerpal pouze ze svých loňských zkušeností. Sám se orientačnímu běhu nikdy nevěnoval a informace o dané problematice si zjišťoval v čistě teoretické podobě.

Společně jsme dávali dohromady termíny a místo konání, parametry tratí, podobu cen pro vítěze, způsoby propagace akce, potenciální sponzory akce a dobrovolníky, kteří by byli ochotni pomoci se zajištěním závodu.

Já sama jsem sehnala drobné sponzorské dary od známých a příznivců sportu, od drobných kolínských firem a podnikatelů. Mezi přáteli jsem rozdala dobrovolnické úkoly, osobně jsem zajišťovala dopravu některých potřebných osob a věcí na místo konání (např. občerstvení, ceny pro vítěze apod.). Po skončení závodu jsem měla na starost vyhlášení výsledků, předávání cen a diplomů, zjišťování zpětné vazby ze strany zúčastněných a provádění vlastního výzkumu pomocí výše popsaných metod.

5 VÝSLEDKY

Za použití výše popsaných metod a postupů byly zjištěny informace, z nichž vyplývají i níže uváděné výsledky.

5.1 Výsledky získané prostřednictvím dotazníků

Ze dvou mírně se lišících dotazníků rozdaných celkem 110 lidem (přímým účastníkům závodů v OB i nezúčastněné veřejnosti) byla získána a vyhodnocena níže uvedená data. Dotazník určený závodníkům v orientačním běhu byl rozdán 60 zúčastněným, druhá varianta dotazníku přizpůsobená svým obsahem širší veřejnosti pak byla rozdána 50 respondentům.

Otázka č. 1 - Kolik je Vám let? (Výsledky byly zaneseny do tabulky č. 1):

Závodníci:

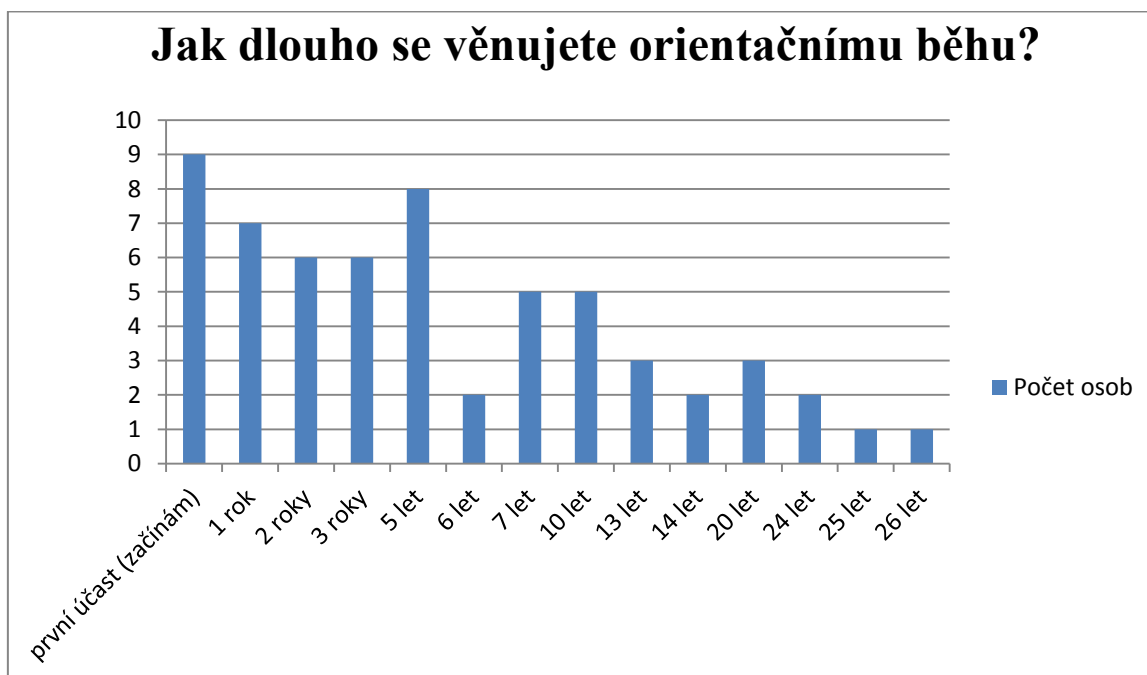
Veřejnost:

Věk závodníků	Počet závodníků	Věk veřejnosti	Počet osob veřejnosti
méně než 10 let	0	méně než 10 let	0
10-21 let	28	10-21 let	11
21 a více let	32	21 a více let	39

Z tabulky č. 1 je patrné, že na položené otázky odpovídalo více závodníků starších 21 let a rovněž dotázaných z řad veřejnosti starších 21 let bylo více než mladších respondentů.

Druhá položená otázka už se pro odpovídající skupiny lišila. Závodníci, kteří se zúčastnili sledovaných akcí, odpovídali na otázku: Jak dlouho se věnujete orientačnímu běhu?, zatímco druhá skupina respondentů odpovídala na zdvojenou otázku: Znáte orientační běh? a Kolik toho o něm víte?

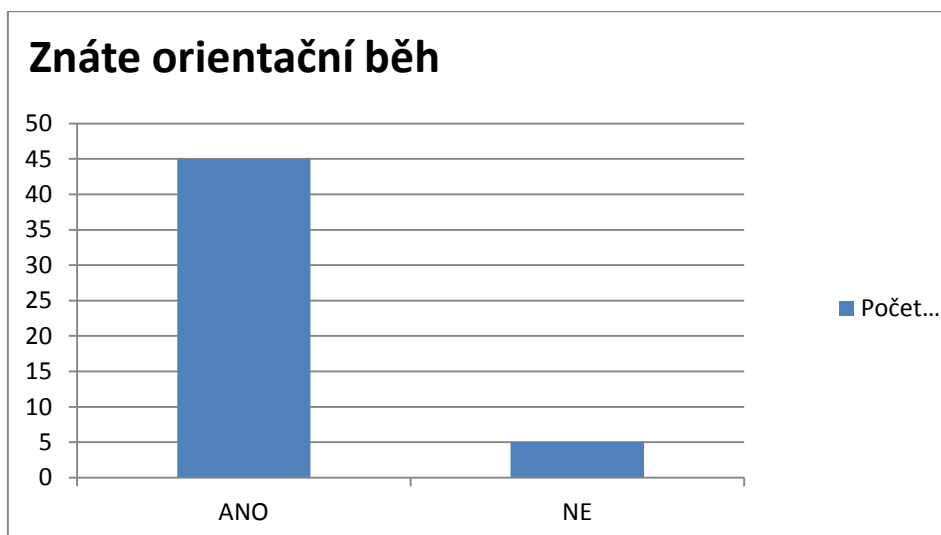
Výsledky odpovědí závodníků na otázku Jak dlouho se věnujete orientačnímu běhu? byly zaneseny do grafu č. 1.:



Graf č. 1

Z grafu č. 1 je patrné, že pouze 17 odpovídajících závodníků se věnuje orientačnímu běhu více než 10 let a že v průměru se dotázaní závodníci věnují orientačnímu běhu jen 2,5 roku.

Výsledky odpovědí na otázku Znáte orientační běh? byly zaneseny do grafu č. 2.:

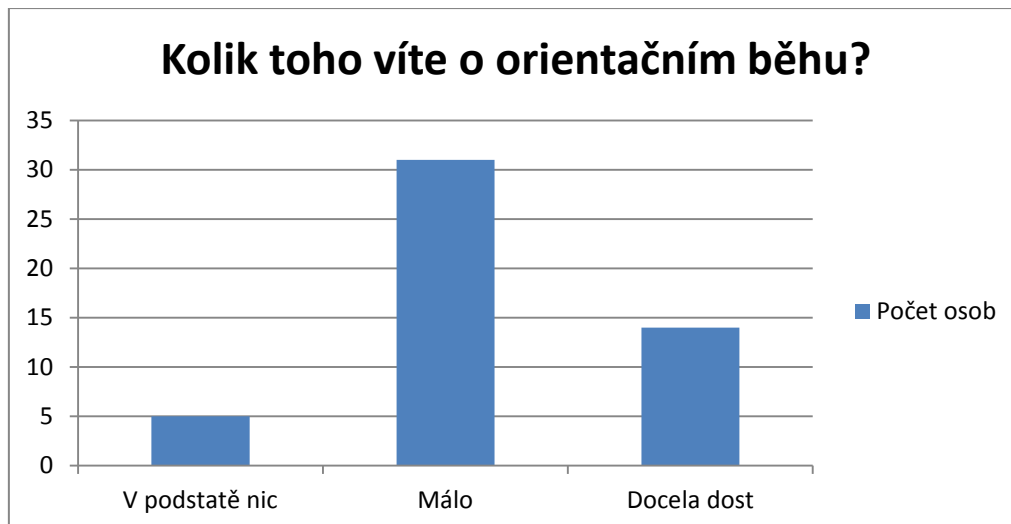


Graf č. 2

Z grafu č. 2 potom vyplývá fakt, že valná většina respondentů z řad veřejnosti už o orientačním běhu někdy slyšela. Z doplňkového grafu č. 3 je ovšem zřejmé, že více lidí toho

ví o orientačním běhu pouze málo a že dostatečné množství informací o orientačním běhu má jen 28 % dotazovaných.

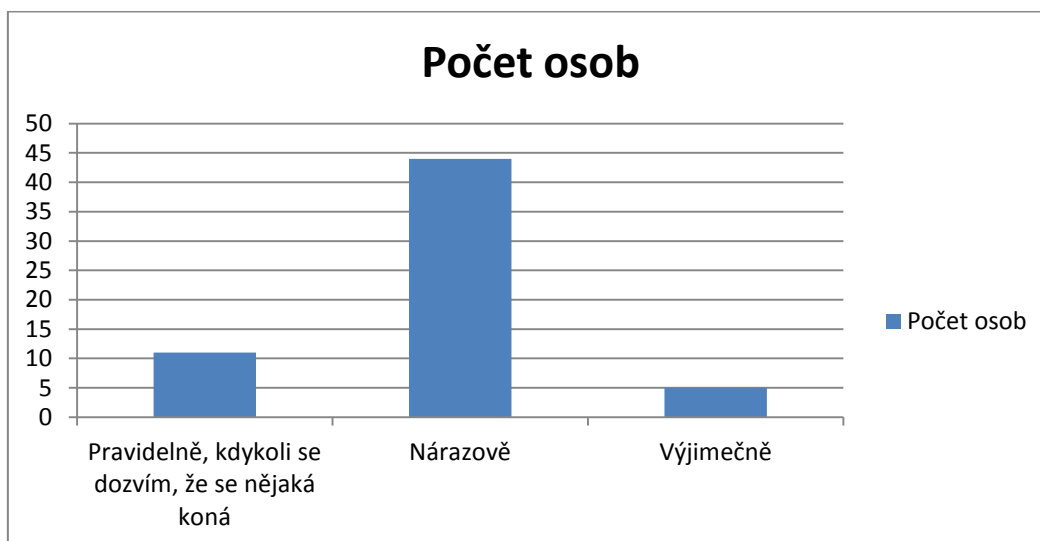
Výsledky odpovědí na otázku Kolik toho o něm víte? byly zaneseny do grafu č. 3:



Graf č. 3

Třetí otázka položená závodníkům zněla: Jak často se účastníte akcí spojených s orientačním během? Varianta určená respondentům z řad veřejnosti potom zněla Máte s orientačním během vlastní zkušenost? A pokud ano, jakou? Potažmo Pokud běháte OB, jak často?

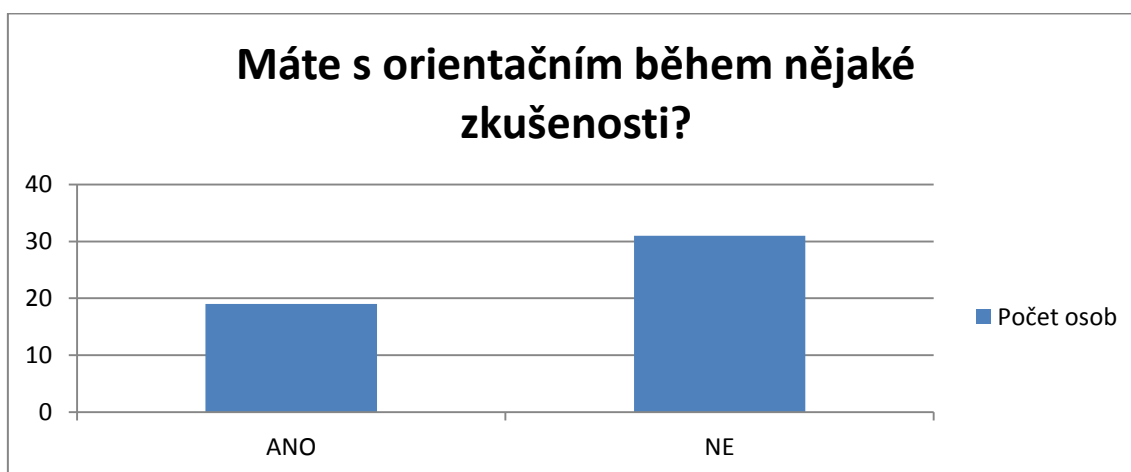
Výsledky odpovědí závodníků na otázku Jak často se účastníte akcí spojených s orientačním během? byly zaneseny do grafu č. 4:



Graf č. 4

Z grafu č. 4 je patrné, že pravidelně se pořádaných orientačních běhů účastní pouze 18 % dotazovaných závodníků a výjimečně jen 8 %. Nejvíce odpovídajících z této skupiny (73 %) potom závodí nárazově.

Výsledky odpovědí dotazovaných z řad veřejnosti na otázku Máte s orientačním během vlastní zkušenost? byly zaneseny do grafu č. 5:



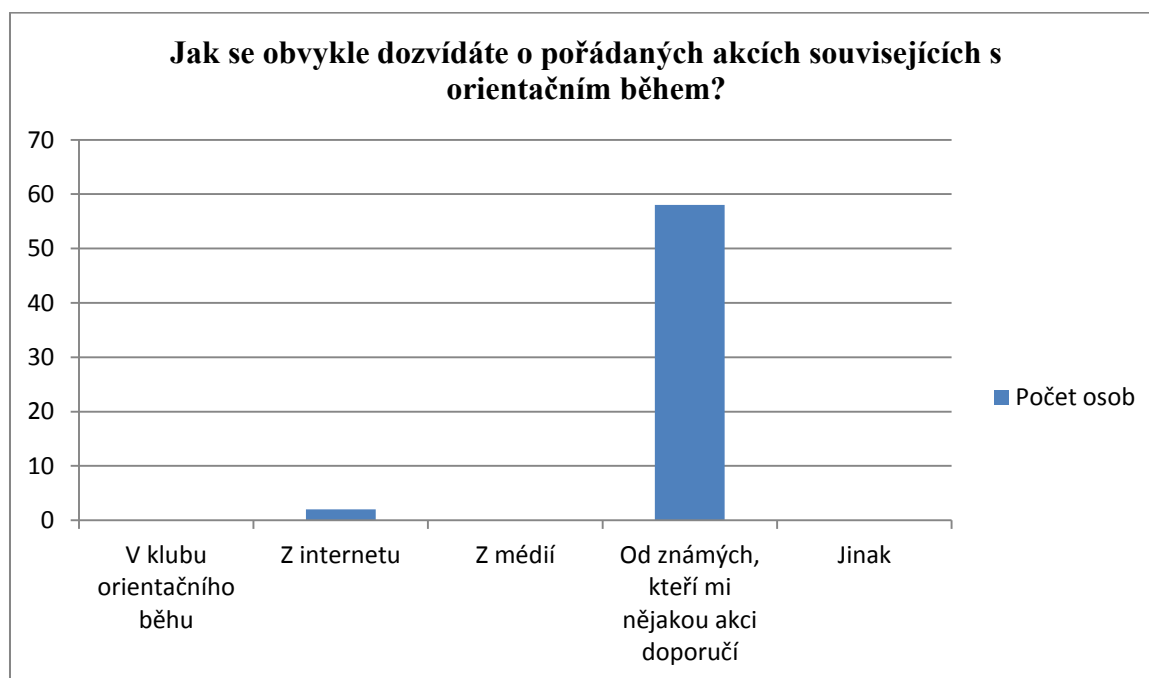
Graf č. 5

Z grafu č. 5 je pak zřejmé, že lidé z řad většinové veřejnosti s orientačním během spíše vlastní zkušenost nemají než mají. Zjištěné výsledky ukazují, že 45 respondentů z 50 sice orientační běh zná, ale jen 19 z nich s ním má nějakou vlastní zkušenost.

Ze získaných odpovědí dále vyplynulo, že z 19 výše zmíněných lidí má 14 osob zkušenost s orientačním během z dětství (z letních táborů a akcí pořádaných pro děti – dětské dny, školní programy apod.) a 5 osob se někdy v životě účastnilo nějaké akce spojené s orientačním během v roli diváka či doprovodu. Nikdo z této skupiny respondentů se přitom sám orientačnímu běhu aktivně nevěnuje.

Čtvrtá otázka určená závodníkům zněla Jak se obvykle dozvídáte o pořádaných akcích souvisejících s orientačním během? Otázka pro respondenty z řad veřejnosti pak měla za úkol přinést zjištění, zda dotazovaní znají někoho, kdo se věnuje orientačnímu běhu, a pokud ano, kolik takových lidí znají.

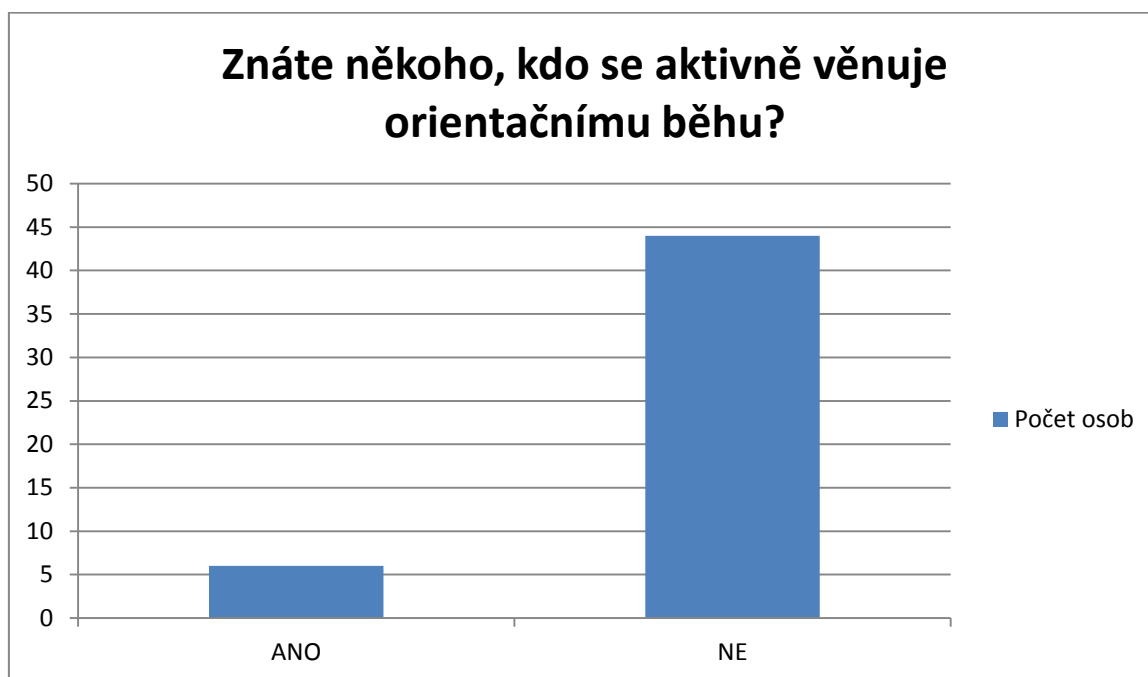
Výsledky odpovědí závodníků na otázku Jak se obvykle dozvídáte o pořádaných akcích souvisejících s orientačním během? byly zaneseny do grafu č. 6:



Graf č. 6

Z grafu č. 6 je naprosto zřejmé, že nejvíce se informace o pořádání konkrétních akcí spojených s orientačním během šíří přímou mezilidskou komunikací, nejčastěji formou osobního doporučení, a to z 97 %. Svou úlohu však v některých případech může plnit i internet.

Výsledky odpovědí závodníků na otázku Znáte někoho, kdo se aktivně věnuje orientačnímu běhu? byly zaneseny do grafu č. 7:



Graf č. 7

Z grafu č. 7 je pak patrné, že respondenti z řad většinové veřejnosti znají někoho, kdo se věnuje orientačnímu běhu pouze ve 12 % případů. Doplňková otázka potom přinesla zjištění, že z 6 osob, jež odpověděly kladně, zná každá pouze jednoho člověka aktivně se věnujícího orientačnímu běhu.

Pátá otázka byla v případě obou skupin dotazovaných zaměřena na získání informace, zda by respondenti uvítali existenci klubu orientačního běhu na Kolínsku. Výsledky byly v tomto bodě zcela jednoznačné. Všech 60 závodníků shodně odpovědělo, že ano, naopak všichni respondenti z řad veřejnosti odpověděli, že ne. U druhé zmiňované skupiny lze přitom předpokládat, že se jedná o výraz lhostejnosti, neboť tito lidé nemají na založení takového klubu na Kolínsku žádný zvláštní zájem.

Šestá a sedmá otázka už se týkala pouze skupiny účastníků akcí, na nichž byl dotazník rozdán a kde byli požádáni o jeho vyplnění. Tedy akcí, jichž jsem se přímo účastnila za účelem daného šetření a na jejichž pořádání jsem se v některých případech osobně podílela. Šestá otázka proto měla přinést informaci o tom, zda se dotazovaným realizovaná akce líbila, na což navazovala otázka sedmá, a to zda se opět zúčastní i akce příští.

Výsledek vyplývající z těchto dvou otázek byl více než pozitivní, neboť všech 60 respondentů na oba dotazy odpovědělo kladně.

5.2 Výsledky terénního šetření

V rámci výše popsaného šetření bylo zjištěno, že účast na akcích spojených s orientačním během v letech 2011 – 2013 měla spíše rostoucí tendenci. V případě Běhu na draka v Uhlířských Janovicích se počet závodníků v orientačním běhu z jednoho roku na druhý zvýšil z 20 na 60, tedy o 40 přihlášených běžců, což lze považovat za pozitivní jev. Podobně tomu bylo i v případě dalších zmiňovaných akcí. Oplanské Bloudičky se v roce 2011 aktivně zúčastnilo 91 závodníků, což lze rovněž považovat za slušnou účast a úspěch pořadatelů.

Pořadatelem Oplanské Bloudičky byla obec Oplany ve spolupráci s některými běžci, kteří se sami aktivně účastnili realizované akce. Tento jev se ukázal být poměrně častým, tedy že závodníci, kteří mají na konání akce osobní zájem, se přímo podílejí i na její organizaci. Obec pak v jednání a organizaci zastupuje starosta. Spolupráce s jednotlivými starosty probíhala ve všech případech bezproblémově a bylo zjevné, že je zde z této strany jakákoli snaha o pořádání sportovních a volnočasových akcí vítána.

Stejná vstřícnost se projevila i při jednání s dalšími subjekty podílejícími se na propagaci akcí apod. Ať už to byli ředitelé a učitelé základních škol, nebo jednotlivá občanská sdružení. Tyto subjekty přitom propagaci akcí nejen umožnily, ale také ji podpořily vlastními nápady a podněty. To se projevilo zejména na finální podobě informačních tabulí, obecních rozhlasových hlášení, propagačních letáků, plakátů a intenzitě i způsobu jejich šíření. Využití při tom byl ve velké míře internet, ale také Kolínský deník aj.

V rámci organizování závodů v orientačním běhu v obci Býchory se osvědčilo pořádání menší akce předcházející vlastnímu závodu, která měla potenciálním zájemcům posloužit jako způsob seznámení se s danou problematikou a nabízenými možnostmi akce. Prostřednictvím rozhovorů s účastníky (v tomto případě převážně účastnicemi) Předkroužku OB bylo zjištěno, že matky na mateřské dovolené a matky menších dětí všeobecně velmi kladně hodnotí veškeré aktivity tohoto druhu, jež jim poskytují příležitost smysluplně strávit svůj čas i naplnit denní program potomků. Což je zároveň důvodem jejich ochoty zapojit se i do samotné organizace akce, je-li to třeba, nebo s její realizací jakkoli pomoci.

Vzhledem k tomu, že matky malých dětí jsou poměrně aktivní, co se týče vzájemné komunikace a výměny nejrůznějších informací, ukázala se tato sledovaná skupina rovněž jako spolehlivý zdroj šíření referencí a údajů souvisejících s chystanými či proběhnuvšími akcemi.

Na základě výše popsané zkušenosti bylo zjištěno, že organizace podobné akce menšího rozsahu pro cca 15 účastníků zabere čtyřčlennému týmu pořadatelů přibližně 20 hodin času a je třeba do ní investovat zhruba 1400 Kč.

6 DISKUZE

Mezi dílčí cíle práce patřilo zjištění, jaké široké je aktuálně na Kolínsku povědomí o orientačním běhu jako takovém a zda by zde byl zájem o tento typ aktivit, popř. dokonce o znovuzaložení klubu orientačního běhu. Proto nebyla pozornost soustředěna pouze na přímé účastníky zrealizovaných akcí souvisejících s orientačním během, ale také na většinovou veřejnost. Její stanoviska se měla projevit především skrze dotazník rozdaný 50 náhodně vybraným osobám obou pohlaví. Tento typ průzkumu přinesl zjištění, že lidé sice většinou již slyšeli, co je to orientační běh, nebo si pod tímto názvem sportu dovedou něco konkrétního představit, podrobnější informace jim však chybí a jen malé množství lidí zná orientační běh z vlastní zkušenosti. Ti, kdo měli možnost si někdy v životě tímto způsobem zaběhat, učinili danou zkušenost zejména na dětských letních táborech či v rámci školou organizovaných dětských dnů apod. V dospělosti se pak už s orientačním během setkal jen málokdo.

S výše popsáním zjištěním souvisí i výsledek dotazování se na to, zda by lidé uvítali znovuzaložení klubu orientačního běhu v Kolíně. Je pochopitelné, že nadšenci a pravidelní účastníci závodů by byli pro založení klubu, ovšem oslovení respondenti z řad veřejnosti neprojevili o tuto možnost sebemenší zájem.

Vzhledem k tomu, že první zkušenost s hrami či závody zaměřenými na orientační schopnosti učiní, dle získaných informací, lidé zejména v dětském věku, lze konstatovat, že vhodným prvopočátkem jakýchkoli snah o obnovu klubu orientačního běhu v Kolíně by bylo zvýšení míry pořádání podobných akcí základními, popř. i mateřskými školami a dalšími organizacemi pracujícími s dětmi. Tak by se rozšířila základna potenciálních zájemců o podobný druh volnočasových aktivit.

Skrze zaměstnance škol a výše zmiňovaných organizací by rovněž bylo možné zvýšit povědomí rodičů o orientačním běhu se zaměřením na cílovou skupinu matek předškolních dětí, které se v rámci provedeného šetření projeví jako nejaktivnější, co se týče účasti i podílení se na organizaci nejrůznějších akcí.

Pozitivním zjištěním byl každopádně fakt, že sestava účastníků závodů v orientačním běhu realizovaných v letech 2011-2013 nebyla tvořena pouze letitými příznivci tohoto sportu, ale rovněž již dospělými lidmi, kteří se začali o orientační běh zajímat teprve v nedávné době a věnují se mu zatím krátce, ovšem s chutí pokračovat i v budoucnu.

Na základě provedeného průzkumu lze tedy dojít k závěru, že byť Kolínsko většinou orientačním během tzv. nežije, neznamená to, že by zde byla možnost založení klubu OB

nereálná. V průběhu získávání a shromažďování všech výše uvedených informací a dat jsem se osobně setkala s řadou lidí, kteří se jeví jako vhodní kandidáti právě pro takový typ iniciativy a není vyloučeno, že se daného úkolu někdo z nich v budoucnu zhostí. Stálo, i když zatím možná nepříliš početnou členskou základnu by si klub zřejmě dokázal najít i dnes. Za jedno z nejdůležitějších kritérií pak, vycházejíc z vlastní zkušenosti s přípravou volnočasových aktivit i s osobním západem pro věc, jednoznačně považuji zlepšení způsobů a zvýšení míry propagace tohoto sportu.

7 ZÁVĚR

Tato práce si klade za cíl zmapovat situaci na Kolínsku, co se týče zájmu veřejnosti o orientační běh a o případné znovuzaložení klubu orientačního běhu v Kolíně, jelikož oddíl, který zde existoval od konce osmdesátých let minulého století nefungoval dlouho a zájemci o systematický trénink a závodní činnost i o orientační běh jako způsob trávení volného času nemají aktuálně možnost stát se členy takového klubu.

V souvislosti s hlavním cílem práce pak byly stanoveny a plněny i cíle dílčí, jež měly přispět nejen ke shromáždění dostatečného množství informací o dané problematice, ale i k případnému rozšíření povědomí o jmenovaném druhu sportu mezi širší veřejností na Kolínsku.

Osobní přínos mě jako autorky práce pak měl spočívat v aktivní propagaci orientačního běhu a vlastní účasti na organizaci a pořádání několika akcí souvisejících přímo s orientačním během. U příležitosti těchto akcí přitom docházelo též k terénnímu šetření a v práci popsanému průzkumu.

S využitím předem stanovených metod a postupů, mezi něž patřilo i přímé zúčastněné pozorování, dotazník a rozhovor, bylo zjištěno, že informovanost o orientačním běhu je na Kolínsku většinou mizivá a (pomineme-li přímo závodníky a skalní příznivce) ti, kdo se s orientačním během někdy setkali v praxi, si tuto vzpomínku obvykle spojují s obdobím svého dětství a s pobytem na letním táboře.

Zájem o založení klubu orientačního běhu v Kolíně je tedy nevalný, ovšem stále zde jsou lidé, kteří by takové snahy ocenili, případně by přispěli vlastní iniciativou v dané věci. Mezi nimi i Radka Sklenářová, jež mi v rámci uskutečněného rozhovoru ochotně posloužila jako jeden ze zdrojů informací ke kapitole o historii orientačního běhu na Kolínsku.

Dále by bylo možné využít ochoty a nadšení poměrně početné skupiny žen (převážně na mateřské dovolené), které se v rámci provedeného průzkumu projeví nejen jako agilní organizátorky, ale rovněž jako schopné propagátorky pořádaných akcí.

Vzhledem k velmi malému množství existujících či použitelných pramenů týkajících se historie a kdysi existujícího oddílu orientačního běhu v Kolíně se nepodařilo zjistit přesné příčiny zániku tohoto klubu, lze ovšem předpokládat, že bylo-li jeho založení tehdy proveditelné s vcelku minimálním počtem členů, ani dnes by nebyl takový čin neproveditelný. Tím spíš, přihlédneme-li k mnohem širším a účinnějším propagačním možnostem současnosti. A že se dá posléze zorganizovat sportovní akce, jíž se zúčastní v okresním

měřítku poměrně slušný počet lidí, již dostatečně prokázaly v práci popsané a v posledních letech zrealizované akce.

Dlouhodobé shromažďování podkladů k tvorbě této práce, se kterým souvisela i aktivní účast na několika závodech a pořádání vlastní akce v obci Býchory, mě sice utvrdilo v předpokladu, že zájem o orientační běh na Kolínsku nebude většinový, nicméně výsledky provedeného průzkumu mi, coby dlouholeté příznivkyni tohoto sportu, dodaly naději, že úvahy o znovuzaložení klubu orientačního běhu v Kolíně nejsou bezpředmětné. A není vyloučeno, že se této aktivity někdy v budoucnu chopím dokonce já sama.

8 REFERENČNÍ SEZNAM

- Boukal, P.** *Nestátní neziskové organizace (teorie a praxe)*. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Oeconomia, 2009.
- Čevela, R., Čeladová, L., Dolanský, H.** *Výchova ke zdraví pro střední zdravotnické školy*. Praha: Grada, 2009.
- Čihovský, J.** *Sociologický výzkum*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006.
- Doušek, I., Lenhart, Z.** *Malá škola orientačního běhu*. Praha: Olympia, 1991.
- Dvořák, F., Sýkora, B.** *Orientační hry a závody, orientační běh*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980.
- Haberkorn, M.** *Manuel pratique des sports d'orientation*. Paris: Amphora, 2004.
- Hnízdil, J., Kirchner, J.** *Orientační sporty*. Havlíčkův Brod: Grada, 2005.
- Hofmann, E., Korvas, P.** *Orientace v přírodě pro výuku na základní škole*. Brno: Masarykova univerzita Brno, 2008.
- Hřivnová, M. a kol.** *Stěžejní aspekty výchovy ke zdraví*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010.
- Kirchner, J., Hnízdil, J.** *Orientační hry nejen do přírody*. Praha: Grada, 2004.
- Kirchner, J., Hnízdil, J., Louka, O.** *Kondiční hry v přírodě*. Praha: Grada, 2005.
- Komeščík, B., Fejtek, M.** *Metodologie kinantropologického výzkumu*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1997.
- Koč, B.** *Škola orientačního běhu*. 2.vyd. Praha: Olympia, 1980.
- Koč, B.** *Orientační běh*. Praha: Olympia, 1975.
- Křivohlavý, J.** *Psychologie zdraví*. 3. vyd. Praha: Portál, 2009.
- Lenhart, Z., Zřídka Veselý, L.** *Taktika a technika orientačního běhu*. Praha: Žaket, 2010.
- Machová, J., Kubátová, D. a kol.** *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada, 2009.
- Novotný, J.** *Vývoj financování sportovních klubů*. Diplomová práce. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta podnikohospodářská, Katedra podnikové ekonomiky, 2012.
- Pokorný, V. a kol.** *Prevence sociálně patologických jevů*. Brno: UPPD, 2003.
- Soulek, V.** *Výběr talentované mládeže pro orientační běh*. (Metodický dopis). Praha: ČSTV, 1975.
- Spousta, V.** *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno: Pedagogická fakulta, 1996.
- Zapletal, M.** *Hry na hřišti a v tělocvičně*. Praha: Olympia, 1987.

Internetové zdroje

Ekologický právní servis, poradna, www.eps.cz:

Jak správně založit spolek. Retrieved 23.4.2014 from the World Wide Web:
<http://www.eps.cz/poradna/kategorie/obcanska-sdruzeni-zalozeni-fungovani-cinnost/rada/jak-spravne-zalozit-obcanske-sdr>

Královské město Kolín, oficiální portál, www.mukolin.cz:

Občan, Sport. Retrieved 25.9.2013 from the World Wide Web:

<http://www.mukolin.cz/cz/obcan/sport/sportovni-kluby/>

O městě, Základní informace. Retrieved 25.9.2013 from the World Wide Web:

<http://www.mukolin.cz/cz/o-meste/zakladni-informace/>

Kronika města Kolína, 1985, díl V., (schváleno radou MěstNV Kolín dne 28.4.1987, usnesení čQ135), www.mukolin.cz:

Retrieved 16.4.2014 from the World Wide Web:

http://www.mukolin.cz/prilohy/Texty/1222/4kronika_1985_v.pdf

Oficiální stránka sekce orientačního běhu Českého svazu orientačních sportů,
www.orientacnisport.cz:

Pravidla OB – platná od 1.2.2010. *Pravidla orientačního běhu.* Retrieved 8.4.2010 from the World Wide Web: http://www.orientacnibeh.cz/ob/dokumenty/PravidlaOB_2010.pdf

Temlík, P., Hranička, P., Junek, P. (2006). *ABC orientačního běhu.* Retrieved 15. 6. 2009 from the World Wide Web: <http://www.orientacnibeh.cz/csob/cojeob.php>

Vodní svět Kolín. Retrieved 25.9.2013 from the World Wide Web:

<http://www.vodnisvetkolin.cz/Default.aspx>

Studijní materiál vytvořený v rámci projektu: *K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách* (registrační číslo projektu: CZ.1.04/3.1.03/22.00130), České Budějovice, 2010. Retrieved 25.10.2013 from the World Wide Web:

<http://granty.vsers.cz/socialnisluzby/wp-content/uploads/2010/11/Management-a-marketing-pro-neziskov%C3%A9-organizace.pdf>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, oficiální portál, www.msmt.cz:

Programy státní podpory sportu. Retrieved 26.10.2013 from the World Wide Web:

<http://www.msmt.cz/sport/programy-statni-podpory-sportu-v-roce-2002-formulare-budou-doplнены-zacatkem-srpna-2001>

Nakladatelství Portál, *Metody sběru dat*. Retrieved 11.4.2014 from the World Wide Web:

<http://www.portal.cz/scripts/detail.php?id=24159>

Obec Býchory. *Spolky & sdružení*. Retrieved 26.10.2013 from the World Wide Web:

<http://www.obec-bychory.cz/spolky-sdruzeni/bychorsky-babinec/>

9 PŘÍLOHY

DOTAZNÍK

Jmenuji se Eva Šilerová, jsem studentkou Fakulty tělesné kultury v Olomouci. Zpracovávám bakalářskou práci na téma Orientační běh na okrese Kolín a pomocí tohoto dotazníku bych chtěla zjistit potencionální možnost obnovení klubu orientačního běhu v této lokalitě. Věnujte prosím chvilku Vašeho času k vyplnění dotazníku.

Z uvedených možností v dotazníku vyberte tu nejvhodnější.

1) Kolik je Vám let?

- Méně než 10
- 10 – 21
- 21 a více

2) Jak dlouho se věnujete

3) Jak často se účastníte akcí spojených s orientačním během?

- Pravidelně, kdykoli se dozvím, že se nějaká koná
- Nárazově
- Výjimečně

4) Jak se obvykle dozvídáte o pořádaných akcích souvisejících s orientačním během?

5) Uvítal (a) byste existenci klubu orientačního běhu na Kolínsku?

- V klubu orientačního běhu
- Z internetu
- Z médií (noviny apod.)
- Od známých, kteří mi nějakou akci doporučí
- Jinak (jak?)

6) Líbila se Vám tato akce?

ANO - NE

7) Zúčastníte se příští akce?

ANO - NE

Druhá varianta dotazníku pak byla určena širší veřejnosti, to znamená lidem, kteří se mnou navštívených či pořádaných akcí nezúčastnili.

Bylo jim položeno 6 níže uvedených otázek:

1) Kolik je Vám let?

- Méně než 10
- 10 – 21
- 21 a více

2) Znáte orientační běh?

ANO – NE

Pokud ano, kolik toho o něm víte?

- V podstatě nic
- Málo
- Docela dost

3) Máte s orientačním během vlastní zkušenosti?

ANO – NE

Pokud ano, jakou?

Pokud běháte OB, jak často?

- Pravidelně
- Příležitostně
- Pouze jsem to zkusil (a)

4) Znáte někoho, kdo se aktivně věnuje orientačnímu běhu?

ANO – NE

Pokud ano, kolik takových lidí znáte?

5) Uvítal (a) byste existenci klubu orientačního běhu na Kolínsku?

ANO – NE

Dále zde byla použita metoda řízeného rozhovoru, v níž se jedná o ústní komunikaci mezi dvěma stranami (tazatelem a dotazovaným), kdy tazatel získává od dotazovaného informace o zkoumané problematice. Této metody bylo využito především v případě cílové skupiny tvořené organizátory a sponzory jednotlivých akcí.



Obrázek č. 8 Diplom za orientační běh

BĚHU NA DRAKA SE POPRVÉ ZÚČASTNILI I CYKLISTÉ



TŘETÍ ROČNÍK orientačního závodu s názvem Běh na draka se konal v areálu koupaliště v Uhřetěvských Janovicích. Závodníci se opět po roce utkali na krátké, střední a dlouhé trati a nově také na trati cyklistické. Na kolech se první umístil Zdeněk Zahradník, druhý byl Lukáš Chvátíl. Třetí místo zůstalo neobsazené a ani kategorie žen zde nebyla. Dlouhou běžeckou trať ovládl za mužskou kategorií Jaroslav Choutka, druhý byl Josef Dastych a třetí Jan Randík. Mezi ženami uspěla Magdalena Choutková, druhá byla Jana Šýkorová a třetí Šárka Čermáková. Střední trať muži vynechali, a tak ji ovládla Eva Šilerová, druhá dobehla Eva Šilerová a třetí pozice zůstala bez umístění. Krátká trať již tradičně patřila dětem. Mezi staršími dětmi se vítězem stal Šimon Dastych, stříbro získal Filip Pavlů a bronz Monika Loudová. Kategorii mladších dětí opanoval Marek Pavlů, druhá dobehla Magda Cisařová a třetí Štěpán Šiler. Foto: 4x archiv organizátorů

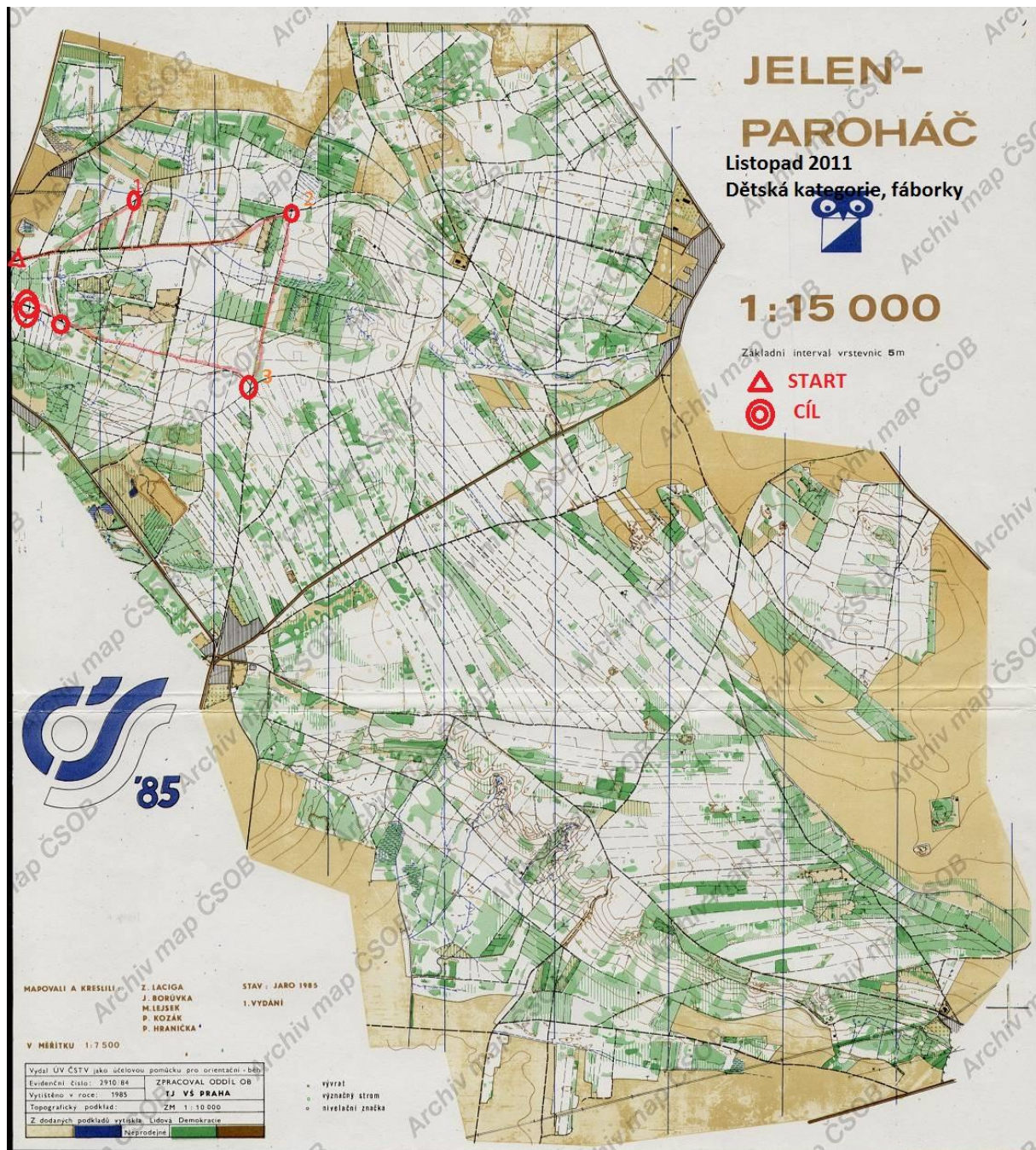
Obrázek č. 9 Výtisk z novin



Obrázek č. 10 Začátek Orientačního běhu



Obrázek č. 11 Stupně vítězů



Obrázek č. 12 Mapa orientačního běhu



Obrázek č. 13 Cíl orientačního běhu